Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

...С-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...ай 1921 оной ...и 21-hээ гарана | № 14 (13638) | 1972 оной январиин 18, вторник | Сэн 2 мүнгэн

...Э ГЭРНҮҮД ...ОТОХО

...ондо баяр асарха ажал-...ан-Үдын гэр барилгын ...ай коллектив табан жэ-...охи жэлдэ хэхэ ажалаа ...оо. hаяхан коллективэй ...бahан социалис уялга-...энис гэршэлэн харуул-

...ат энэ жэлдэ 8,2 мил-...ригэй барилга-хабсарал-...мэри хэхэ түсэбтэй ...аа декабриин 28-да ...гэжэ хараалба. Комби-...2 ондо хамта дээрээ 53 ...дүрбэлжэн метр байрын ...ашаглалгада тушааха со-...уялга абаа. Энэнь нёдон-...йхиhээ hураггүй ехэ. ...971 оной социалис уял-...ор 35 мянган 600 дүр-...метр гэр байра тушааха ...бодото дээрээ 36 мянган ...н метр тушаажа, арад ...лүүлhэн байна.

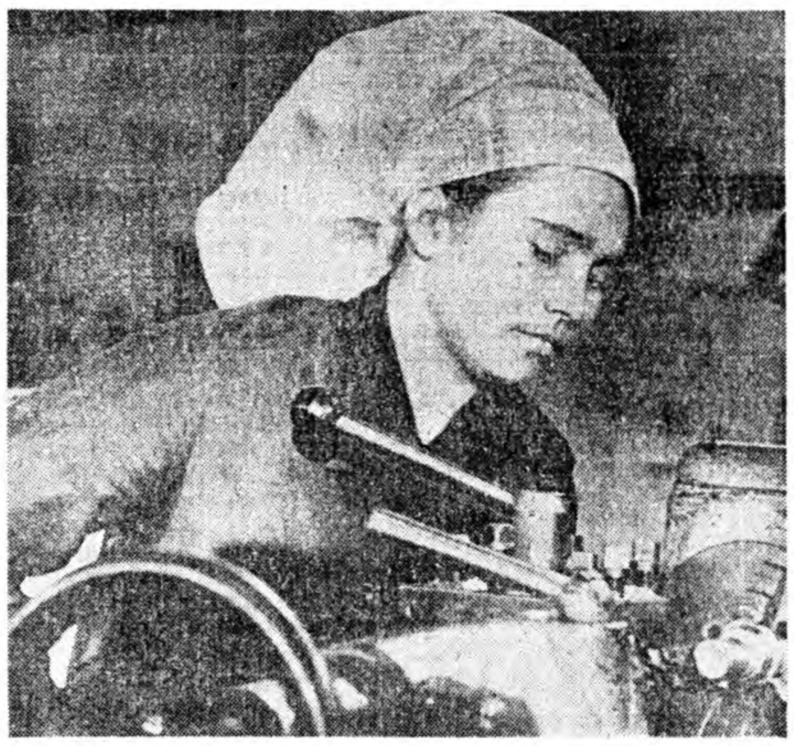
...й байгша ондо хэхэ ...бури ехэ болоо ха юм. ...лагдаhан түсэб, социа-...ямар аргаар бэелүүл-...ээ, ажалай эмхидхэл ...лагдаха, үйлэдбэриин ...ломжо элирүүлэн хэрэг-... Ажалай бүтээсэ 6 про-...дээшэлүүлхэ, продукциин ...энэ сэнгые 15 процен-...рүүлхэ гэжэ хараалаг-...дбэриин арга боломжо ...хэрэглэhэнэй ашаар 140 ...түхэригэй олзо даабари-...ур абтаха юм.

...айра бодхоогшод ажалайн-...ар hайжаруулха гэжэ ... Хабсаргамал түмэр-бетон ...hайнаар, хэрэгтэй эрил-...р үйлэдбэрилэгдэхэ. Мүн ...хабсарган холбохо ажал ...лагдаха. Тиигэжэ ком-... хүдэлмэришэд ашаглал-...адаг бүхы шэнэ ба-...дай 70 процентhээ ...ынь «hайн», «эрхим ...гнэлтэтэйгээр тушааха ...hэн байна.

...бэриин арга боломжо ...хэрэглэhэнэй, алмалта, ...ын гурим наринаар са-... ашаар 100 кубометр ба-...материал, 40 тонно це-... тонно металл, 20 мянган ...-час электрын элшэ хү-...аар хараалба.

...н уялгаая дүүргэхын түү-...сөөн эндэ түрүүшын ...эршэмтэйгээр дэлгэрээ.

Манай корр.

Комсомол басаган Галина Никонова хэдэн жэлэй урда тээ 10-дахи класс дүүргэнэй удаа «Теплоприбор» заводто хүдэлжэ эхилhэн юм. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые Галина хоёр hара хахад урид дүүргэнэ юм. Галина Никонова—токарна хэрэгые hайнаар шудалhан шадамар хүдэлмэришэдэй нэгэн.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

XXIV ТҮСЭБТЭ ЮҺЭДЭХИ
эршэ шанар дэлисэ

АПРЕЛЬ ҺАРЫН ТООСООГООР

Манай коллектив жэлэй түрүүшын үдэрhөө ажалайнгаа эршэ шангадхажа, даабаряа үлүүлжэ байна. Мүнөө 1972 оной түрүүшын hарын даабари холо ахин гараhан түрүүшүүл олон болоо.

Даабаряа үлүүлжэ байгаа түрүүшүүлнай хэд бэ? Нооhо илгагшадай коллектив социалис мүрысөөндэ шалгарна. Эндэхи олон бригаданууд үнгэрhэн жэлдэ 1972 оной түсэбөөр ажаллажа эхилhэн юм. Мүнөө 11 бригада аяар апрелиин түсэбөөр ажаллажа байна. Варвара Суздальцева, Зинаида Сидорова, Александра Нильдакова, Ольга Чекан, Анна Калашникова гэгшэдэй бригаданууд абаhан уялгаяа ходо үлүүлнэ. Тус коллективэй 16 бригада февралиин түсэб дүүргэжэ эхилээ.

Нооhо сэбэрлэн угаадаг цех бүхы дээрээ графигаа нэгэ hараар уридшалан ябана. Людмила Игнатьева, Августа Хасанова гэгшэдэй даадаг бригаданууд жэлэй түрүүшын кварталай даабари дүүргэнхэй.

Нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада, 1972 ондо фабрикын дүүргэхэ түсэб 3 процентээр ехэ болоо. Гэбэшье дээшэлүүлэгдэhэн даабари амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ. Нооhо сортолон илгаха конвейернэ линии тодхоhоной, бии байгаа түхеэрэлгэсэ ашагтайгаар хэрэглэhэнэй ашаар ехэ бүтээсэ туйлагдана.

Л. НАЗАРЕНКС
нооhо сэбэрлэн угаадаг тахагай начальник.

АЖАЛНАЙ ТОДОРХОЙЛОГДОО

1971—1975 онуудай үедэ республика доторнай хамта дээрээ 1685 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдаа. Энэ зорилгын бодото дээрээ бэелүүлэгдэхэдэ, арад зоной ажаhуудал нилээд hайжарха юм. Манай предприятинуудай коллективүүд гэр байра, ондоошье шэнэ барилга эрхилхэ хэрэгтэ сэхэ хабаатай гээшэ.

Тиимэhээ манай коллективүүд хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые ехээр, hайн шанартайгаар үйлэдбэрилжэ, барилгашадта ехэ туhаламжа хүргэхэ зорилго урдаа табяа.

Табан жэлэй түрүүшын он hайнаар түгэсхэгдэhэн байна. Продукци үйлэдбэрилхэ жэлэй түсэб декабриин 29-дэ дүүргэгдээд, даабариhаа гадуур 79 мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргагдаа. Харин жэлэй эхиндэ абаhан уялгын ёhоор 75 мянган түхэригэй элдэб зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ байгаабди. Мүн продукци худалдаха, урлан наринжуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэнэй ашаар экономическа алмалта хэхэ, ажалые эрдэм ухаанай үндэhөөр эмхидхэхэ түсэб дүүргэгдэhэн юм. Бүтээн гаргагдаhан бүхы продукциин 92,7 процентнь гэдэргээ бусаалтагүйгөөр тушаан абтадаг болоо.

1-дэхи филиалай, гол предприятиин армаг хэдэг цехэй, 1-дэхи филиалай бетон холисо бэлдэдэг узелай коллективүүд абаhан уялгаяа hайнаар дүүргээ. Шудхалаа хэдэг Е. Е. Трифоновэй, Н. Т. Пальшинай, В. Н. Колесниковэй, станочник-модошо дархашуулай И. В. Моргеевэй, мүн газар ... В. И. Гончаровой даадаг бригаданууд социалис мүрысөөндэ hайн үрэ дүн туйлаба.

Һаяхан манай нэгэдэлэй коллектив үнгэрhэн жэлэй үрэ дүн согсолhон байна. Тиихэдээ туйлаhан амжалтаяа, бии байгаа дутагдалнуудаа элирүүлээ. 1972 оной, мүн бүхы табан жэлэй социалис уялга баталан абаабди. Уялга абахын урда арга боломжонуудаа хаража үзөөбди.

Продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха энэ жэлэй түсэбые декабриин 29-да дүүргэхэ гэжэ шиидээбди. Даабариhаа гадуур 50 мянган түхэригэй хабсаргамал түмэр - бетон зүйлнүүд үйлэдбэрилэгдэхэ юм. Үйлэдбэриие оньhожоруулха, шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ, шэнэ материал, түүхэй эд хэрэглэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. Бүтээн гаргадаг продукциингаа шанар hайжаруулхын тула бултадаа оролдохо, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гэжэ хараалагдаба. Тиихэтэй хамта үйлэдбэри техническэ талаараа шэнээр зэбсэгжүүлэгдэхэ юм.

Эдэ бүгэдын ашаар табан жэлэй даабариие болзорhоонь урид, 1975 оной декабриин 24-дэ дүүргэхэ байhандаа этигэнэбди. Тиигэжэ социалис уялга дотороо хараалбабди. Табан жэлэй даабариhаа гадуур 300 мянган түхэригэй продукци худалдаха арга боломжын бии байhаниинь элирүүлэгдээ. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ 1972 оной, мүн табан жэлэй даабари болзорhоо урид дүүргэгдэхээр хараалагдаба.

Продукциин шанар hайжаруулха хэрэгтэ зорюулагдаhан олон хэмжээн бэелүүлэгдэхэ юм. Бүтээн гаргагдадаг түмэр-бетон конструкциин 6 зүйлдэ эрхим шанарай гэhэн Гүрэнэй тэмдэг абаха бэлэдхэл хэгдэжэ эхилээ. Хабсаргамал зүйлнүүдые hайн шанартайгаар үйлэдбэрилжэ, голодоhогүй ехэ продукци бүтээхэ зорилго табигдаба.

Хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхын тула тэдэниие урлан наринжуулгын ажалда хабаадуулхаар хараалагдана. Табан жэлэй үедэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхээр багсаагдаhан 400 гаран дурадхалай олонхинь үйлэдбэриин түрүүшүүлhээ оруулагдаха юм. Хамта дээрээ 728 мянган түхэригэй экономическа ашаг олзо үгэхэ шэнэ дурадхал табан жэлэй хугасаада нэбтэрүүлэгдэхэ байна. Үйлэдбэриин арга боломжо элирүүлэн хэрэглэhэнэй ашаар гансал 1972 ондо 200 тонно түлишэ, 500 тонно цемент, 130 тонно металл арьбалагдаха юм.

Предприятинуудай экономическа байдал hайжаруулха асуудалые бүхы коллектив шиидхэлсэхэ болоо. Продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулhанай ашаар түсэбhөө гадуур табан жэл соо нэгэ миллион 292 мянган түхэригэй олзо доход абаха гэжэ хараалагдаба.

Абаhан социалис уялгануудаа дүүргэжэ, СССР-эй 50 жэлэй ойе угтаха гэжэ коллективнай шиидээ.

М. ЛЕМИНОВ,
«Буржелезобетон» нэгэдэлэй месткомой түрүүлэгшэ.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

Москвагай коммунистнууд нэгэн hаналтайгаа мэдүүлбэ

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1971 оной) Пленумэй дүнгүүдтэ зорюулагдаhан ниислэл хотын районуудта партийна эдэбхитэдэй, тэрэшэлэн заводууд болон фабрикануудта, эмхи зургаануудта болон организацинуудта коммунистнуудай суглаанууд политическэ үндэр дээдэ хэмжээндэ үнгэргэгдэбэ.

Москвагай коммунистнууд КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүдые, Коммунис партиин дотоодын болон гадаадын политикые, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй, ЦК-гай Политбюрогой бодото ажал ябуулгые нэгэн hаналтайгаар дэмжэhэн байна. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүд ороной экономико саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ, арад зоной байдал hайжаруулха хэрэгтэ зорюулагданхай гээд суглаанууд дээрэ нэгэн дуугаар баталан абтаhан резолюцинууд дотор үгэ хэлэhэн хүнүүд тэмдэглэhэн байна. Эдээниие дүүргээд байхада, Совет ороной түгэс хүсэн улам бэхижэхэ, уласхоорондынь нэрэ хүндэ улам дээшэлхэ байнал.

Эдэ суглаануудта хабаадагшад КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр ниислэлэй партийна организацинуудай хүдэлмэридэхи гол шухала шэглэлнүүд тухайда али али тээhээнь зүбшэн хэлсэhэн. Москвае жэшээтэ коммунис город болгохо гэжэ партиин съездын табиhан зорилгонуудые дүүргэхэ бодото хараа шугамууд тухайда хэлсэhэн байна. Коммунистнууд хадаа эрдэм, техникын дэбжэлтын түлөө тэмсэлэй манлайда ябаха, социалис мүрысөөе улам саашадань нарижуулха, олониитын эдэбхи үүсхэл улам хүгжөөхэ тэмсэлэй манлайда энээнhээ хойшодоошье ябахаар шиидэнги байhанаа ниислэл хотын коммунистнууд партиин Центральна Комитедые, КПСС-эй Московско городской комитедые найдуулба.

Ниислэл хотын коммунистнуудай суглаануудай хүдэлмэридэ КПСС-эй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин, КПСС-эй МГК-гай секретарьнар, КПСС-эй МГК-гай бюрогой гэшүүд хабаадалсаба.

(ТАСС).

А. Дэвис сүлөөлэгдэхэ ёhотой

Сан-Рафел гэдэгэй түрмэдэ жэлhээ үлүү саг соо зобожо байгаа американ коммунистка Анджела Дэвисэй хуби заяанай хойноhоо совет хүнүүд сэдьхэлээ үбдэн ажаглажа байна. Американ арадай эрэлхэг зоригтой энэ басаганай «гэмынь» юуб гэхэдэ, энэ хүнэй политическэ үзэл бодол, негритян улад зоной граждан эрхын түлөө тэмсэдэг байhа.

Калифорниhоо ороhон мэдээсэлнүүдэй ёhоор, Анджелын бэе муудажа байhан hурагтай. Нюдэниинь хүндөөр үбшэлөө, огтолон харахагүйшье болохо холо бэшэ.

Хэдэн мянган совет врачнуудай үмэнэhөө Анджелые сүлөөлжэ, хэрэгтэй туhаламжа болон аргаламжа абаха аргатай болгохо ёhотой гэжэ элитэ совет врачнууд-эхэнэрнүүд эрид шууд эрилтэ хэhэн байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ эрэлхэг зоригто американ энэ коммунисткые аршалан хамгаалхын түлөө хүдэлөөн улам үргэдэhэн байна. Советскэ Союзда энэ хүдэлөөн илангаяа үргэнөөр дэлгэрээ,—гээд совет эхэнэрнүүдэй комитедэй түрүүлэгшэ В. В. Николаева-Терешкова ТАСС-ай корреспондентдэ хөөрэбэ. Анджелада зорюулагдаhан үнэн зүрхэнэй тон халууншье телеграмманууд, энэ эхэнэрэй дайсадые шоо үзэhэншье телеграмманууд комитедтэмнай үдэр бүри эхэнэрнүүдhээ, залуушуулhаа орожол байдаг,—гээд Терешкова мэдээсэбэ.

— Комитедэй мэдүүлгэнүүд болон бусад бэшэлгэнүүд дотор хэлэгдэhэн совет хүнүүдэй гүн сэдьхэлэй мэдэрэлые Анджелада хүргэхые оролдодог байгаабди,— гээд В. В. Николаева-Терешкова үргэлжэлүүлбэ. Энэ эхэнэрые сүлөөлхын түлөө, ами бэсынь түлөө, бэеын элүүрэй түлөө тэмсэл үшөө дүүрээдүй. Түрүү үзэлтэй Америкын баатарлиг басаган түрмэ шороной оёорто зобоhоор зандаа. Түрүү үзэл бодолтой бүхы хүн зон хара hабартанай гарhаа энэ хүниие hугалжа абахын тулада хүсэ шадалаа гамнаха ёhогүй.

Олон мянган бэшэг, телеграммануудые манай комитет Анджела Дэвистэ хүргэhэн байна. Энээндэнь харюу болгон совет эхэнэрнүүдтэ үнэн зүрхэнэй бэшэг эльгээгээ. Эрхэ сүлөөень хамгаалхын түлөө тэмсэлдэ саг үргэлжэ хабаадажа байгаа совет арадта тон халуун баясхалангаа хүргэhэн байна. Холбоото Штадуудта үндэhэ яhа илгаха ябадалай улам хэтэржэ байhан үедэ бидэнэртэ совет хүнүүдэй дэмжэлгэ илангаяа хэрэгтэй.

Январиин 26-да Анджела түрэhэн үдэрөө түрмэдэ хоёрдохёо угтахаяа байна. 28 наhа гүйсэхэнь. Совет хүнүүд энэ үдэрыень Анджелатай сугтаа тэмдэглэхээр бэлдэжэ байна, hаналаа нэгэдэжэ байhанаа мэдүүлхэ, үнэн зүб тэмсэлдээ шэнэ амжалта туйлахыень, бэсынь hайн ябахые хүсэхэ юм.

(ТАСС).

Бүхэроссин уран зурагай выставкэ

Бүхэроссин уран зурагай выставкэ «Түрэл орон дотор» гэжэ нэрлэгдэхэнь. Иимэ выставкэ эмхидхэхэ гэжэ РСФСР-эй Культурын министерствын коллеги, республикын Уран зураашадай холбооной правлениин секретариат тогтоогоо. Тус выставкэ ниислэл хотын Выставкэнүүдэй түбэй зал соо 1972 оной октябрьда нээгдэхэ, СССР-эй тогтоогдоhоор 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ Россин Федерациин уран зурагай искусствын мастернуудай зорюулhан зохёол бүтээлэй тоосоон болохо.

Нээгдэхээ байгаа выставкын гол темэнь — совет хүнэй баатар габьяата ажал болоно. Элдэб жанрай уран бүтээлнүүд манай мүнөө сагай хүнэй — хүдэлмэришэнэй, колхознигой, инженер болон эрдэмтын сэдьхэл бодолые, коммунис общество байгуулха хэрэгтэ тэдэнэй дүүргэдэг үүргые зураглан харуулха зорилготой.

МОСКВА. (ТАСС).

Хүдөөгэй уран hайханай бүлгэмүүдэй хүдэлмэриие харалга

СССР-эй тогтоогдоhоор 50 жэлэй ойдо зорюулжа хүдөөгэй уран hайханай бүлгэмүүдэй хэhэн хүдэлмэри харуулха бүхэроссин харалгые 1972—1973 онуудта үнгэргэхэ гэжэ шиидхэгдээ. Иимэ тогтоол Россин Федерациин Культурын министерствын коллегиин январиин 13-най заседани дээрэ абтаhан байна.

Зональна харалганууд 1972 оной декабрь — 1973 оной январь соо Ленинградта, Воронеждо, Горькидо, Эрхүүдэ, Куйбышевта, Новосибирскдэ, Ростов-на-Дону хотодо, Свердловскдо, Хабаровскда болохо. Харалгада эрхимлэгшэдэй түгэсхэлэй концертнүүд 1973 оной март соо Москвада үнгэргэгдэхэ.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай арбан диплом бии болгогдоо, тэдээгээр хүдөөгэй уран hайханай бүлгэмүүдэй хүдэлмэри эрхим hайнаар эмхидхэhэнэй түлөө Россин Федерациин автономито республиканууд, хизаарнууд ба областьнууд шагнагдаха байна.

МОСКВА. (ТАСС).

ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛ

...АМЖАЛТА- ...ОЛДОСО ХЭШЭЭЛЬЭЭ

...жит Чагдуровна Мансо-... олон жэлдэ хонишоноор ...жа ябахадаа, баян дүршэл ...ритай болошонхой. Тэрэ-...алша гараар 150 мянган ... хурьгад түлжүүлэгдэнхэй. ... шэнэ табан жэлэй тү-...н жэлдэ зуун эхэ хонин ...ээ 102 хурьга томо болго-...нин бүриhөө 3,2 килограмм ...айшалжа абаhан байха

...э амжалта ямар аргаар туй-... гэхэдэ, дүршэлтэй хони-...бүхы юумэеэ саг соонь, ...шанартайгаар хэхэ гэжэ ...дог. Илангаяа түл абаха ...уридөө эртээнhээ бэлдэдэг, ...тобир тарган байлгаха ...лэй дүрбэн сагта оролдо-...адаг заншалтай.

...ээ хонидойнь байра газаа ...шабагдажа, hайнаар ...гданхай. Хонидой хурь-... үедэ дэбдихэ хуурай хо-...лэгдэнхэй.

...идөө хүсэд хүрэхэ тэжээл ...жэ абаха хэрэгтэ ехэ ан-...табидаг юм. Үбэлжөөнэйнь ... 8 гектарта зелёнко та-...аг. Тэндэhээ зуугаад цент-...гоон hолоомо абадаг.

...Ноябрь hара гараhанhаа ... хонидтоо 200 грамм үб-...мүн эды шэнээн таряа тал-... зүйл үдэртэ эдюулнэбди,— ...халагша хонишон мэдүүл-...— Хонидоо үбэлдөөшье бэл-...бди. Отарымнай бэлшээри ... hайн.

Зундаа, намартаа hайнаар бэлшээгдэhэн хонидынь сентябрьда таргаяа хүсөөдэг. Тиигэжэ энэ hарада богонихон болзорто хонидоо үрэжүүлжэ абана. Тиихэдээ бэдэрдэг хусануудаа hайса эдеэлүүлдэг, үбhэ, обёос үгэдэг, hүниндөө бэлшээдэг заншалтай.

Үрэжүүлгэ хэхэдээ hайн шанартай үрэ хэрэглэхэ, үрэжүүлгын гурим наринаар сахиха гэжэ оролдодог. Пунктдань микроскоп болон хэрэгтэй зэр зэмсэг түгэс бэлэн байдаг. Ототой хонидоо үглөөнэй арбан час багта түрүүшынхеэ үрэжүүлээд, хоёрдохёо үдэшын дүрбэн часта дабтадаг байха юм. Отарынь хонид гол түлэб 25 үдэртэ үрэжүүлэгдэжэ дүүрэдэг байна.

Январиин тэнгээр хонид хурьгалжа захална. Энээхэн үедэ хонишодой хүдэлмэридэ эгээн халуун хаhа ороно. Отарынь 580 хонид хори гаран хоногто хурьгалжа дүүрэдэг юм. Хонидой түлэг хурьгалжа байха үедэ хонишод ээлжээгээр үдэр, hүнигүй hүрэгөө хаража байдаг. Хурьгашадаар туhалхаяа ерэгшэдтэ хүдэлмэриинь заажа үгэхэ хэрэгтэй. Илангаяа хурьгадай нялха байхада ехэл hэргэлэн, нэгэшье хурьгые анхаралhаа алдажа болохогүй.

Һая түрэhэн хурьгадые эхэтэйнь адли номероор тэмдэглээд, тэрэнэйнгээ хэр тэнжэжэ, хэр сэдхэлдэн байhые ходо шалгажа, хинажа байгаагүйдэ аргагүй.

Хонидой түрэхэ тусхай дулаан таhалга эндэ бии. Нялха хурьгад эхэтэеэ суг хэдэн үдэр хаалгатай байдаг. Тиихэдэ тэдэ бэе бэедээ дадажа, нялха мал дуран соогоо эхэеэ хүхэхэ аргатай байна бшуу.

Юрэдөө, хурьгадые түрэhэн сагhаань хойшо зүбөөр эдеэлүүлхэ, харууhалхада шадабари мэргэжэл хэрэгтэй байhаниинь мэдээжэ. Хурьгадта зөөлэн, hайхан үбhэ баглаа баглаагаар уяжа үгэдэг гуримтай. Хобоонууд соо таряа талханай зүйл, элдэб минеральна бодосууд хээтэй байха.

Эхирнүүдээ, бэеэр hула хурьгадаа илгажа, тусхай харууhалга, эдеэлүүлгэдэ табидаг заншалтай. Нэгэн доро хүхүүли хонидоо hайнаар эдеэлүүлжэ, hүтэй байлгаха гэжэ оролдодог юм. Энэл үедэ хонидто зелёнко, таряа талханай зүйл хүсэд нормоор эдюулэгдэнэ. Хонид үдэртөө хоёр удаа уhалагдана.

Хони, хурьгадые иигэжэ оролдосотойгоор харууhалhанай, эдеэлүүлhэнэй ашаар түл hайнаар томо болодог, эхэhээ hалгаагдаха үедөө 22-26 килограмм татадаг байна.

Үүлтэр hайжаруулга тухаи хэдэн үгэ хэлэбэл, эндэ тиимэ hайрхамаар юумэн бага. Энэ түрүү хонишоной отарадашье 3—5-дахи классай ноохотой хонид харууhалагдана. Энээн дээрэhээшье харахада, хонидые класс класаарнь илгажа, отарануудые зүбөөр бүридхэхэ хэрэгтэ анхарал багадана гэхээр.

Энэ отарын хонишод колхозой үнинэй хонишон Д-Д. Ломбоевой бригадынхидтай мүрысэдэг юм.

КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ, нүхэр Мансароновагай отарын хонишод шэнэ жэлдэ нёдондонойхиhоо дутуугүй ажаллажа, хурьга түлжүүлхэ, нооhо абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ хүсэлтэй.

В. САМБУЕВ.
Сэлэнгын аймагай «Эрдэм» колхоз.

БҮХЫ ЮУМЭН БЭЛДЭГДЭНХЭЙ

Яруунын аймагай „Дружба“ колхозой түрүүлэгшэ Н. Ю. НАМСАРАЕВ хөөрэнэ

— Иигээд удахагүй январь hарын тэнгhээ хойшо колхозоймнай отаранuудта шэнэ жэлэй түл — нарай хурьгад үдэр, hүнигүй «адхаржа» эхилхээ байна. Энэ жэлдэ колхозой бүхы 19 отара хамтадаа 10,5 мянган хурьга абаха гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриhөө 87-hоо үсөөн бэшэ түл абажа түлжүүлхэ зорилготой.

Байгша ондо ажахыдамнай адууhа малай эдихэ үбhэ тэжээлшье тиимэ элбэг бэшэ. Жэшээлхэдэ, эхэ хонин бүридэ бүхэли үбэл соо эдюулхээр 63 килограмм үбhэн таhалжа үгтэнхэй, мүн бага зэргэ hолоомон, зелёнко үгтэхэ байна. Тиихэдэ хонин бүридэ үдэрэй 150 грамм талха таряанай зүйл эдюулэгдэнэ.

Үбhэ тэжээлээр багашье hаа, хонидоо hайнаар ондо оруулха, түл гарза хоролтогүйгөөр абаха арга боломжо манда гүйсэд бии гэхэдэ алдуу болохогүй. Юуб гэхэдэ, нэн түрүүн декабрь гаратар эндэмнай урин дулаан байгаа. Мүнөөшье саhан бага, хонидто үглөөгүүр үбhэ эдюулжэ халуулаад лэ, бүхэли үдэр адуулнабди. Олонхи отарануудта хонидой хүсэ шадал hайн. Хоёрдохёор, дулаан байhанай ашаар хонишод яарал тэбдэлгүйгөөр үбэлжэлгэдөө hайнаар бэлдээ. хашаа, байранuудаа дулаалаа, шабаа юм. Отара бүхэндэ хурьга абахада хэрэгтэй хаалта хаамжа, хохир, хюрөөгэй хибэдэhэн гэхэ мэтэ хуу бии. Ветеринарна аптечкэ бэлдэгдэнхэй. Минеральна тэжээлшье бии.

Һаяшаг түл абалгын эхилхын урда отара бүхэндэ хонишодой суглаанууд болозо, хүн бүхэн өөhэд өөhэдынгөө арга боломжын зэргээр социалис уялгануудые абаа. Жэшээлхэдэ, колхозой түрүү хонишон Балдан-Дамба Ринчинов байгша ондо зуун эхэ хонин бүриhөө 105 хурьга абахаб, мүн табан жэлэйнгээ түсэбые дүрбэн жэл соо дүүргэхэб гэжэ мэдүүлээ. Нүхэр Ринчиновтанай отарын хонишод наймадахи табан жэл соо баhал нэгэшье жэл алгадгүй зуун эхэ хонин бүриhөө 103—105 хурьга абажа түлжүүлдэг байгаа.

Колхозой үнинэй хонишодой нэгэн Нимбу Бальжанов өөрынгөө нүхэр Цыпилма Цыденешиеватай хоюулан нёдондо зуун эхэ хонин бүриhөө 89 хурьга абажа түлжүүлээ hэн. Энэ жэлдэ тэдэнэр зуунhаа 95-hаа үсөөн бэшэ хурьга абахын түлөө тэмсэхэ юм. Гавриловка гэжэ газарта үбэлжэжэ байhан энэ отарынхид үбэлжэлгэдөө эрхимээр бэлдэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус колхозой түрүү хонишодой нэгэн Нимбу Бальжанов.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

Механизатор болон тариан ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска зүблөөн

БУРЯАД ОРОНОЙ ХҮДӨӨ АЖАХ

Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. И. ДУБРОВСКИИН элидхэлһээ

Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй дүнгүүд, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй болон СССР-эй ба РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй сессинүүдэй материалнууд республика дотор үргэноор зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Эдэ суглаанууд дээрэ колхозникууд, совхозуудай хүдэлмэришэд үйлэдбэридөө бии байгаа арга боломжонуудые элиршэлжэ, 1972 ондо бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлһон байха юм,

— 1971 онние республикын ажалшад, тэрэ тоодо хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд һайн дүнгүүдээр үдэшэһэн байна,—гээд элидхэлшэ үргэлжэлбэ.—Үзэгдөөгэй ехэ үер болохо, республикын 12 аймагай колхоз, совхозуудта айхабтар ехэ хохидол ушаруулаашье һаань, партии, правительствын сэгнэшэгүй ехэ туһаламжын ашаар, хүдөөгэй ажалшадай шэн зоригтойгоор тэмсэһэнэй ашаар жэлэй түсэб амжалтатайгаар бэелүүлэгдэһэн байна. Республикын колхоз, совхозууд гүрэндэ ороохо тараа, хартаабха, мяха, һү, үндэгэ худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ.

Республика дотор ороохо тараанай гектар бүриһөө 11,5 центнер ургаса абтаа. Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынууд гектарай 15,6 центнер, Кабанскын — 14,8, Прибайкалиин — 14,3, Хяагтын — 13,6, Зэдын — 13,4, Захаамииай — 13,4 центнер ургаса хуряаһан байна. Хяагтын аймагай «Родина» колхоз гектарай 19,1 центнер, Мухар-Шэбэрэй «Родина» колхоз — 19 центнер, Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз — 18,4 центнер, Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз—18,5, Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхоз — 18,3 центнер ургаса абажа, республика дотороо эрхимлэһэн байна. Гектарай 100 пүүдһээ дээшэ тараа ургуулһан ажахынууд олон. Мүн сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар нилээд амжалта туйлагдаа. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Загансқий» колхоз бүхы сабшалан дээрэһээ гектарай 28,7 центнер үбһэ хуряажа абаа. Мухар-Шэбэрэй «Искра», Хяагтын «Родина», Бэшүүрэй Калининай нэрэмжэтэ колхозууд сабшалангай гектар бүриһөө 18—22 центнер үбһэ хуряаһан байха юм.

Газар тариалангай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ манай ажалша хүдэр механизаторнууд — тараашад, луговодууд, мелиораторнууд ехэхэн хубитаяа оруулһан байна. Тариалан, сабшалангай мастернууд гэжэ алдаршаһан түрүүшүүл республикымнай омогорхол болоно. Мүнөө үедэ газар тариалан һайнаар эрхилдэг бригада гэһэн нэрэ солодо 27 тракторна бригада хүртэнхэй. Тиимэ түрүү бригадануудай тоодо Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой Николай Цыдыпыловай, Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Социалис Ажалай Герой Евлампий Павлович Бутаковой, Мухар-Шэбэрэй амагай «Искра» колхозой Николай Михайлович Белоусовай болон бусадай бригаданууд ороно.

Үнгэрэгшэ жэлдэ ажалдаа ехэ амжалта туйлаһан солото механизаторнуудшье олон. Жэшээнь, Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой тракторист Василий Маркович Зоркальцев ДТ-75 трактораар жэлэй туршада 1936 гектар условно хахалалга хээ. Мүн иимэрхүү бүтээсэ туйлаһан трактористнуудай тоодо Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой Намсарай Цибикович Ганжуров, эндэхи Борьёогой совхозой Василий Михайлович Горюнов, «Заречный» совхозой Александр Артемьевич Симоненко, Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой Прокопий Иванович Назимов болон бусадые нэрлэмээр. Ургаса хуряалгын үедэ Борьёогой совхозой комбайнер Габдульбар Гальманович Саттаров «СК-4» комбайнаар 763 гектарай тараа хуряажа, 10959 центнер тараа сохёо. Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхозой комбайнер Потап Яковлевич Калашников, тэндэхи «Знамя Ленина» колхозой Бато-Мунко Жигмитдоржиев, Хяагтын аймагай «Родина» колхозой Василий Григорьевич Яковлев гэгшэд 7-8 мянга гаран центнер тараа сохиһон байна.

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговод Сергей Фёдорович Тараканόвскиин звено нёдондо даалгагдаһан 75 гектарай тус бүриһөө 38,5 центнер үбһэ хуряагаа. Бэшүүрэй «Рассвет» колхозой луговод Антон Титович Афанасьев 50 гектарай тус бүриһөө 32 центнер үбһэ һурилоо. Худэриин совхозой луговод Базар Гармажапович Чагдуров 82 гектарай тус бүриһөө 44,2 центнер үбһэ хуряаһан байха юм.

«Бурводстрой» трестын предприятинуудта ажалша бэрхэ экскаваторщигууд, трактористнууд болон бусад механизаторнууд захаһаа. Тэдэнэрые нэрлэбэл: экскаваторщик Тимофей Арсентьевич Жалнин, Александр Иванович Дорофеев, бульдозерист Никита Павлович Калашников, скреперист Анатолий Бутаков (Россин чемпион).

Республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй предприятинуудта шадабаритай бэрхэ механизаторнууд — трактористнууд мүн лэ олон.

1971 оной социалис мүрысөөнэй дүнгөөр баян ургаса туйлажа, ороохо тараа үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэһэн Мухар-Шэбэрэй аймагай тариашадта РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуултын Улаан туг, 5000 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаһан байна. Мүн РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг, 1,5 мянган түхэриг мүнгэн шан Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина», «Коммунизм» колхозуудта, Хяагтын аймагай «Родина» колхоздо, Ивалтын ОПХ-да, Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо, Борьёогой совхоздо, Бэшүүрэй совхоздо, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо олгогдоһон юм.

Тэжээл абалгые дээшэлүүлжэ, үбһэ ногооной ургаса ехэдхэһэнэй түлөө КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан туг, нэгэдэхи зэргын мүнгэн шан Захааминай аймагта, хоёрдохи мүнгэн шан Хяагтын болон Хэжэнгын аймагуудта барюулагдаа. Хартаабхын ургаса дээшэлүүлһэнэй түлөө КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй болон профсоюзай обкомой дамжуултын Улаан туг мүнгэн шантайгаар Кабанскын совхоздо олгогдоһон байна.

Овощ ургуулха, гүрэндэ худалдаха талаар амжалта туйлаһан Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо мүн лэ дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шан барюулагдаһан байна.

Ургаса хуряалгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ, гүрэндэ түсэбһөө үлүү тараа худалдаха талаар автономито республиканууд, хизаар болон областьнуудай Бүхэроссин социалис мүрысөөнэй дүнгөөр Буряадай АССР хоёрдохи һуури эзэлжэ, хоёрдохи зэргын мүнгэн шанда хүртөө гэһэн РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй шиидхэбэриие республикымнай бүхы механизаторнууд, хүдөөгэй бүхы ажалшад баяр баясхалантайгаар угтаһан байна. Энэ амжалтаартнай партиин областной комитет, республикын Верховно Соведэй Президиум болон Министрнүүдэй Совет халуунаар амаршалжа, 1972 ондо ажалай шэнэ амжалта туйлахыетнай хүсэнэ.

Эдэ түрүүшүүлэй хүдэлмэриин дүнгүүд юу харуулнаб гэхэдэ, манай колхоз болон совхозуудта тариалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, трактор, машинануудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха талаар арга боломжонууд айхабтар ехэ байна. 1972 ондо — юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдажа байһан ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада эдэ түрүүшүүлэй дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо шухала.

Шэнэ табан жэлдэ республикын колхоз, совхозуудай урда асари ехэ зорилгонууд табигдана. Энэ үедэ мяха, һү, нооһо гүрэндэ худалдалга 30—35 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ байна. Мал ажалай продукци абалгые, гүрэндэ худалдалгые иимэ ехээр дээшэлүүлхын тула ороохо тараа, тэжээлэй ургамалнуудай, үбһэ ногооной ургаса эрид ехээр дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, ороохо тараа абалга 1,5 дахин, үбһэ 2 дахин, шамэтэ тэжээл 2-һоо үлүү дахин ехэ болгохо хараатай.

Энээн дээрэһээ харахада, тэжээл бэлэдхэлгын ургалта мал ажалай продукци абалгын ургалтаһаа хоёр дахинаар түрүүлжэ ябаха болоно. Хэрбээ энээниие баримталжа шадаагүй һаа, хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудта экономикодо горитой бэрхэшээлнүүд тохёолдохо байна.

Нүхэдүүд! Энэмнай манай шиидхэхэ зорилгонуудай эгээн лэ орёо бэрхэ талань гээшэ. Имагтал энэ хараа бодолые баримталжа колхоз, совхоз бүхэн хүдэлмэрөө эмхидхэхэ, ажахынгаа бүхы һалбаринуудые түсэблэхэ ушартай,

Тариалан болон сабшалангай ургасынь хүгжэлтэ мал ажалай ургалтаһаа гээгдэбэл, һү, мяха болон нооһо абалга доошолхо, мал үхэл гарзада орохо, эхэ мал һубайрха жэшээтэй. Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай ниитын адууһа мал үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээлээр арайхан гэжэ 55—60 процент, хаа-яа 65 процентээр хангагдана. Үбэлжэлгын үедэ үхэр бүхэндэ оруулжа тоолоходо, нэгэ толгойдо 6—8 центнер тэжээлэй единицэ хүртэнэ. Зүгөөр Россин түбэй областьнуудта үбэлдөө условно үхэртэ 20—25 центнер, түрүү ажахынуудта 30 центнер тэжээлэй единицэ хүрэтэр бэлэдхэдэг байха юм. Эдэ областьнуудай дүй дүршэлтэй манай нүхэд танилсажа ерэһэн байха.

Энэ ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга боломжо республикадамнай бии. Колхоз, совхозууднай 1 миллион шахуу хахалагдадаг газартай, 1 миллион гектарһаа үлүү бэлшээритэй, 400 мянган гектар шахуу сабшалантай байна. Энэ ехэ газар дээрэһээ дунда зэргынһье ургаса абаа һаа, мал ажалай продукци хоёр дахин дээшэлүүлхэ тэжээл абтаха һэн. Мүнөө үедэ һайжаруулагдаад байһан 200 мянган гектар, тэрэ тоодо 167 мянган гектар уһалагдадаг газартай байнабди. Энэ газараашье һайнаар ашаглажа, баян ургаса хуряажа шадаа һаа, нилээд ехэ тэжээл абтаха.

Газар һайжаруулха, уһалууриин системэнүүдые бариха хэрэгтэ гүрэмнай айхабтар ехэ мүнгэ зөөри һомолно. Һүүлэй жэлнүүдтэ гүрэнэй хүсөөр 6700 гектар газар уһалха уһалууриин системэнүүд бүтээгдээ. 13 мянган гектар намаг хатаагдаа. 11 мянга гаран гектар газар уһалха системэнүүд шэнэдхэн заһабарилагдаа. 68,5 мянган гектар дээрэ культур-техническэ хүдэлмэри хэгдээ. Ажахынуудай хүсөөр 53,4 мянган гектар үтэг хэгдээ, 11,8 мянган гектарай болдог дагнүүл отологдоо.

Энэ ехэ хүдэлмэри бүтээлгэдэ үнгэрһэн табан жэлэй туршада 26 миллион түхэриг гаргашалагдаа. Тээд ерэхэ табан жэлдэ энэ хүдэлмэри бүри ехээр хэгдэхэ байна. Мүнгэ зөөри гаргашалта 2 дахин шахуу ехэ болохо юм. 1971 ондо энэ хүдэлмэридэ 11 миллион түхэриг гаргашалагдаһан байбал, 1972 ондо тэрэнь 14 миллион түхэригтэ хүргэгдэхэ хараатай.

Зарим колхоз, совхозуудай байдал дээрэһээ хараад үзэхэдэ, һайжаруулагдаһан газарые зүбөөр ашаглажа шадабал, хүдөө ажахын ургамалнуудай, үбһэ ногооной ургаса эрид дээшэлүүлжэ, гаргашыень түргэнөөр харюулжа болохо байна. Жэшээнь, Охин-Булагай совхозой Веревочко гэжэ газарта 446 гектар нуга һайжаруулагдажа, тэндэһээнь түрүүшын жэлнүүдтэ гектарай 25 центнер хүрэтэр үбһэн абтаһан байха юм. Мүн иимэ ушар Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхоздо, Зэдын аймагай «Мир» колхоздо үзэгдэнэ.

Тиигэбэшье һайжаруулагдаһан газар республикын олонхи ажахынуудта, аймагуудта ашаг үрэ багатайгаар хэрэглэгдэнэ. Республика дотор бүхыдөө уһалагдадаг газар дээрэһээ ургаса бага абтана. 1971 ондо уһалагдадаг тариалангай гектар бүриһөө 15,6 центнер шэниисэ, 123 центнер кукуруза, 161 центнер тэжээлэй корнеплодууд, 125 центнер овощ, 13,6 центнер үбһэн хуряагдаһан байха юм. Уһалагдадаг газар илангаа Баргажанай, Хориин, Загарайн болон Улаан-Үдын аймагуудай ажахынуудта мууса ашаглагдана.

Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, газар мууса уһалагдана, тэндэ агротехническэ хэмжээнүүд хүсэдөөр бэелүүлэгдэнэгүй. Олонхи ажахынуудта уһалагдадаг газар тусхай бригада, звенонуудта даалгагдаагүй байһаар. Имэл шалтагаан дээрэһээ Онохойн совхоздо үнгэрэгшэ жэл 330 гектар уһалагдадаг газарта таригдаһан хартаабхын гектар бүриһөө минил 48 центнер ургаса абтаһан байха юм. Бэшүүрэй аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз уһалагдадаг 100 гектар дээрэһээ оройдоо 33 центнер хартаабха абаһан байна.

Жэлһээ жэл бүри колхоз, совхозуудта нилээд ехэ уһалагдадаг газар ундалуулагдангүйгөөр, хуурайгаар үлэнэ. Имагтал харюусалга багатайгаар хандаһан дээрэһээ Бэшүүрэй аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо 427 гектар тариалан, тэндэхи «Рассвет» колхоздо 300 гектар уһалагдангүйгөөр үлөө. Мүн Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Загарайн аймагуудай хэдэ хэдэн ажахыда нилээд ехэ тариалан уһалагдаагүй үлөө һэн.

Һайжаруулагдаһан, мүн уһалагдадаг газарта иимэ ээн бусаар хандажа болохогүй. Энэ хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнуудые дары усадхажа, мүнгэ зөөри ехээр гаргашалжа һайжаруулһан газар дээрэһээ баян ургаса абаха тушаа бүхы хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ ушартай.

Аймаг, ажахы, бригада бүхэн даалгагдаһан тариалан, сабшалангай гектар бүхэниие һайнаар харууһалжа, ургасыень дээшэлүүлхэ гэжэ оролдохо, хоорондоо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зорилго табигдана. Имагтал газартаа хоёр ондоогоор хандаһан дээрэһээ зэргэлээд байдаг ажахынууд адли ургаса абажа шададаггүй байна.

Хориин аймагай ажахынууд саг үргэлжэ ороохо тараанай, бусад ургамалнуудай бага ургаса хуряана. Энэ аймагай гансал Анаагай совхоздо севооборот баримталагдадаг тоотой. Аймаг дотор хахалагдадаг газарайнь 23 процент паар болгогдоно. Тээд тэрэнь бүхэли зундаа һайса элдүүрилэгдэнгүй байжа, буртаг ногоондо дарагдашадаг, намар орой болоһон хойно хоёрдохёо хахалагдадаг заншалтай. Эндэхи ажахы бүхэндэ полиин заха һайса хахалагдадаггүй, тариалангынь забһартайгаар хахалагдадаг, ажахынууд жэл бүри өөһэдыгөө үрэһөөр хүсэд хангадаггүй. Намарай паар хахалха түсэб жэл бүри дүүргэгдэдэггүй. Тиимэһээ бүхы тарилгын гурбанай хоёр хубинь тараанай узуур хахалагдажа таригдана. Иимэ ушарта хура бороо багатай жэлдэ ямар ургаса гарахаб даа. Мүн эндэхи ажахынуудта трактор, машинанууд бүтээсэ багатайгаар ашаглагдана. Иимэрхүү байдал хүршэ Хэжэнгын аймагта үзэгдэнэ.

Хяагтын аймагай «Заря» колхоз нёдондо гектар бүриһөө оройдоо 8,9 центнер тараа хуряагаа. Харин бүхы аймагынь дунда зэргээр 13,6 центнер ороохо абаа. Эдэнэртэй хүршэ һуудаг «Родина» колхозойнид гектарай 19 центнер тараа хуряаһан байна бшуу.

— Юун дээрэһээ ороопо тараанай ургаса үшөөл һанаһанда хүрэхөөр дээшэлнэгүйб гэхэдэ, үрэһэнэй ажахыда ехэхэн дутагдалнууд үзэгдэнэ, — гээд элидхэлшэ онсолон тэмдэглэбэ. — Олохон колхоз, совхозууд өөһэдыгөө үрэһөөр хангангүй байжа, жэл бүри ондоо областьнуудһаа горохой, обёосой болон бусад ургамалнуудай үрэһэ худалдажа абана. Олохон ажахынууд үрэһөө тарилгада һайнаар бэлдэжэ шаданагүй. Жэшээнь, нёдондо хэгдэһэн бүхы тарилгын гурбанай нэгэ хубинь лэ нэгэдэхи ба хоёрдохи классай шанартай үрэһөөр таригдаа. Тээд олонхи ажахынуудта ороохо сэбэрлэхэ бүтээсэ ехэтэй машинанууд хүсэд хүрэхөөр бии. Энэ жэлэйшье ургасада үрэһэн аали нобшоор бэлдэгдэжэ байна. Мүнөө хүрэтэр нэгэшье аймаг үрэһөө хүсэдөөр тарилтын шанарта хүргөөдүй. Илангаяа Зэдын, Яруунын, Кабанскын аймагууд гээгдэжэ ябана.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикын ажахынууд дээгүүр репродукциин сортовой үрэһэ хүдөө ажахын институдай һуралсалай ажахыһаа, мүн хүдөө ажахын туршалгын станциһаа абанагүй. Илангаяа олон жэлэй ногооной үрэһэ абалгада анхарал бага табигдана. Энэмнай ажахы бүхэндэ олон жэлэй һайжаруулагдамал бэлшээри түхеэрхэ хэрэгтэ ехэхэн һаад хүргэхэ байһаниинь элитэ. Саашадаа Хүдөө ажахын министерство үрэһэнэй ажахынуудай эмхидхэлые эрид хубилгаха ушартай.

Ажахынууд өөһэдынгөө үрэһэтэй байхын тула нэгэ бригада гү, али отделениеэ үрэһэ ургуулдаг шэглэлтэй болтохо уялгатай. Үрэһэ ургуулдаг бригада, отделенинүүдые материально-техническэ талаар һайса хангаха, ороохо сэбэрлэхэ оньһожоруулагдамал тоог тэндэ бариха болоно. Үрэһэ үгэхэ тарилгые эгээн һайн газарта хэхэ эрилтэ табигдана. Обёосой, ешмээнэй тогтууритай ургаса абахын тула эдэ ургамалнуудые сэбэр паар дээрэ, пропашной ургамалнуудай һүүлээр тариха шухала. Үрэһэ абахаар хэгдэһэн тарилгада минеральна үтэгжүүлгэ заабол хэрэглэгдэхэ байна.

Байгша ондо минеральна үтэгжүүлгэ ехээр абтаха гэхэ гү, али бүхыдөө 80 мянган тонно абтахаар хараалагдана. Энэ үтэгжүүлгые зүбөөр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тула хаа хаанагүй тэрэндэ һайса бэлдэхэ болоно. Байгша ондо 250 мянга гаран гектарай буртаг ногоон гербицид хороор усадхагдаха юм. Тиимэһээ самолёдой бууха, горючи хэхэ, хоро тээхэ газар бэлдэхэ шухала.

Шэнэ табан жэлдэ ороохо тарланай ургаса гектарай 4-5 центнерээр дээшэлүүлэгдэхээр хараалагданхай. Энэмнай бэлэхэн хэрэг бэшэ. Тиимэһээ ажахы, бригада бүхэндэ ороохо тараанай ургаса дээшэлүүлхэ тусхай хэмжээ ябуулганууд хараалагдажа, оролдосотойгоор бэелүүлэгдэхэ ушартай. Зарим ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд тэжээлэй ургамалнуудай тарилга үргэдхэхэмнай гэһэн шалтаг урдаа баряад, ороохо тараа тарилгые бага болгохо һэдэлгэ гаргадаг байна. Энээниие буруу, эндүүтэй ябадал гэжэ сэгнэхээр. Зүгөөр малай тэжээлдэ шухала хэрэгтэй обёос, ешмээн болон горохой тарилгые үргэдхэхын тула шэниисын тарилгые бага зэргээр хороожо болохо байна. Юуб гэхэдэ, мүнөө үедэ тараанай тарилгын 70—75 процентһээ ехэнхинь шэниисэ эзэлнэ. Оройдоо 22 процентдэнь ешмээн, 4 процентдэнь горох таригдана. Ушар иимэһээ 1970—1971 оной үбэлжэлгэдэ малай тэжээлдэ орхигдоһон тараанай 62 процентнь шэниисэ байһан байна.

Ниитын малые тэжээлээр хүсэд хангаха хэрэгтэ сабшалан, бэлшээри ехэ һуури эзэлнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ сабшалан һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэбэшье, ургасань үшөөл бага байһаар. Эдэ жэлнүүдтэ 45 мянга шахуу гектар сабшалан үндэһөөрөө һайжаруулагдаһан, 33 мянган гектарынь үтэгжүүлэгдэһэн байна. Байгша ондо оньһожоруулагдамал отрядуудай хүсөөр 100 мянган гектар сабшалан һайжаруулагдаха байна. Мүн ажахы бүхэндэ олон жэлдэ хэрэглэгдэхэ һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрхэ зорилго табигдана. 1973 ондо һаалиин, галуунай бүхы фермэнүүдтэ һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрэгдэжэ дүүрэхэ хараатай. Табан жэлэй эсэстэ 30 мянган гектарһаа бага бэшэ тиимэ бэлшээритэй байха ёһотойбди. Саашадаа һайжаруулагдаһан бэлшээригүйгөөр һаалиин томо фермэнүүдые байгуулха, тэндэхи ажалыень үргэлжэдэнь оньһожоруулха аргагүй болонобди.

Энэ талаар Сэлэнгын, Загарайн, Кабанскын, Хориин, Улаан-Үдын аймагуудай ажахынууд урагшатайгаар хүдэлжэ байна. Тиимэһээ дулаан болотор ажахынууд һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрхэ газараа хорёолжо абаха, тэндээ хэрэгтэй үтэгжүүлгэ, ногооной үрэһэ бэлдэхэ болоно. Хабартаа уһалууриин һубаг ханааб татажа, тэрэнээ уһалха жэшээтэй. Энэ талаар ажахынуудта Уһанай ажахын министерство, «Сельхозтехника» нэгэдэл, Ой модоной ажахын министерство туһалха байна.

Саашань элидхэлшэ республикын колхоз, совхозуудай үйлэдбэриие оньһожоруулха асуудалда тогтоһон байна. Үнгэрһэн табан жэлдэ республика дотор тракторай хүсэн 1,5 дахин ехэ болозо, хүдөө ажахыда хүдэлжэ байһан хүн бүхэндэ 14,2 моринной хүсэтэй техникэ хүртэнэ. Мүн электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ 1965 онойхитой жэшэхэдэ, 166 процент дээшэлһэн байна. Энэ үедэ трактор, машинануудай шанарынь эрид дээшэлээ. Мал ажалай хүндэ хүдэлмэри үргэнөөр оньһожоруулагдажа байна.

Тиигэбэшье трактор, машинануудые ашаглалга үшөөл хангалтагүй байһаар. Условно трактор бүхэнөөр хэгдэһэн хүдэлмэриин хэмжээн Сибириин бусад хизаар, областьнуудайхиһаа бага байна. Тэрэшэлэн мал ажалай хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулга гээтдэлдэ байһан зандаа. Жэшээнь, үнеэ һаалга 21 процент, мал уһалалга 42 процент, тэжээл тараалга 18 процент, малай байра сэбэрлэлгэ 43 процент оньһожоруулагдаһан байна. Энэ талаар Красноярска болон Алтайн хизаарһаа, Омско областьһоо ехээр гээгдэжэ ябанабди.

Трактор, машинануудые хангалтагүйгөөр ашаглаһан дээрэһээ хүдөө ажахын зарим шухала хүдэлмэри саг соогоо хэгдэнэгүй, һү, мяханай өөрынь үнэ сэн дээшэлнэ. Сэлэнгын, Яруунын, Захааминай, Хэжэнгын аймагуудта тракторнууд илангаа муусa ашаглагдана.

Энэ юун дээрэһээ болоноо гэхэдэ, шадабаритай бэрхэ механизаторнууд дуталдана. Трактор, машинын хойноһоо техническэ харууһа гуримшуулагдаагүй, техникэ заһабарилга муугаар эмхидхэгдэһэн дээрэһээ болоно.

Республика дотор механизаторнуудые һургаха талаар бага бэшэ хүдэлмэри хэгдэнэ. 1966 онһоо 1970 он хүрэтэр профтехучилищинуудта болон курсануудта 11 мянга гаран трактористнууд, комбайнернууд болон бусад мэргэжэлтэй механизаторнууд һургагдаһан байна. Тээд колхоз, совхозуудта механизаторнуудай тогтожо хүдэлөөгүй дээрэһээ энэ үедэ 11,3 мянган механизаторнууд тэндэһээ гаража ошоо бшуу.

Яруунын, Хориин болон Хэжэнгын аймагуудта тракторнуудай 1,5—1,6 дахин олошороод байхада, механизаторнуудай тоо оройдоо 20—30 процентээр олон болоо. Механизаторнуудые шэлэн олохо, ажалдань урмашуулха, һуурижуулха хэрэгтэ һаналаа таблагүй дээрэһээ Яруунын совхоздо бии байгаа 117 тракторта, 59 комбайнда оройдоо 128 механизатор хүдэлнэ. Мүн иимэрхүү байдал Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо болон бусад зарим ажахынуудта үзэгдэнэ.

Хүдөө ажахыда электрын элшэ хүсэ ехээр хэрэглэгдэдэг болоһон дээрэһээ техническэ мэргэжэлтэй хүнүүд олон хэрэгтэй болоно. Мүнөө үедэ колхоз болон совхозуудта 16 мянга гаран электродвигательнүүд хүдэлгэгдэнэ. Энэ олон түхеэрэлгэнүүдые һайнаар ашаглахын тула шадабаритай механизаторнууд — электригүүд хэрэгтэй. Тээд мүнөө ажахы бүхэндэ тооной иимэ мэргэжэлтэд дуталдана.

Мүн хүдөө ажахын үйлэдбэриие тусхай шэглэлтэй болгохо, малай томо фермэнүүдые, комплекснуудые эмхидхэхэ, тэндэхи хүдэлмэриие үргэлжэдэнь оньһожоруулха зорилгонуудай табигдажа байхада, эдэ түхеэрэлгэнүүдые һаадгүйгөөр хүдэлгэхэ механизаторнууд—эмхидхэлшэд олон хэрэгтэй болохо байна.

Манай республикын эрхэ байдалда дүрбэн тэгшэ мэргэжэлтэй механизаторнуудые олоор һургаха, бэлдэхэ гэшэ мүнөө үеын хойшолуулашагүй шухала зорилго болоно. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд партийна организацинуудтаяа хамта механизаторнуудые олоор һургаха, тэдэнэрые тогтууритайгаар хүдэлгэхэ, ажалыень, тэрэнэй түлөөһые зүбөөр эмхидхэхэ тушаа зохихо хэмжээ абаха уялгатай. Илангаяа механизаторнуудые гэр байраар хангаха, тэдэнэрэй культурна болон ажаһуудалай эрилтэнүүдтэ анхаралтайгаар хандаха хэрэгтэй.

Элидхэлшэ нүхэр Дубровский малай фермэнүүдые оньһожоруулха, тэндэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар хэдэн ажаглалта хэһэн байна.

— Хүдөө ажахые оньһожоруулха, малай томо комплекснуудые байгуулха, тэндэ автомат арга хэрэглэхэ гэһэн зорилгонууд миил ёһын тэдыдэ табигдана бэшэ, харин нэн түрүүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха гэһэн зорилготой, — гээд элидхэлшэ хэлэбэ. — Тээд бодото дээрээ тиимэ юумэн үзэгдэнэгүй.

Сэлэнгын, Кабанскын, Улаан-Үдын болон бусад аймагуудта һүүлэй жэлнүүдтэ хүсэд оньһожоруулагдаһан үнеэдэй байранууд түхеэрэгдэһэн байна. Тээд эндэ ажалай бүтээсэ биратай дээшэлээгүй, продукциин өөрынь үнэ сэн улам ехэ болоһон байха юм. Тингэжэ фермын хүдэлмэри оньһожоруулгада гаргашалһан хэдэн зуу мянган түхэриг ашаг үрөө харуулаагүй байһаар.

Жэшээ болгон, Кабанскын совхозой хоёр фермые абажа үзэе. Бага-Колесовско фермэ 225 үнеэтэй, эндэхи хүдэлмэри 1970 онһоо хойшо хүсэд оньһожоруулагданхай. Зүгөөр 260 үнеэтэй Степнодворецкэ фермын хүдэлмэри орой оньһожоруулагдаадүй. Энэ хоёр фермын ажалай дүн хараад үзэхэдэ, түрүүшынь фермэдэ һаалишан бүридэ 16 үнеэн, хоёрдохидонь—15 үнеэн хүртэнэ. Оньһожоруулагдамал фермын 506 толгой малые 30 хүн, хоёрдохи фермынь 672 толгой малые 37 хүн харууһална. Нигээд байхадаа, оньһожоруулга хэгдэһэнэй үлүү юумэниинь байхагүй.

Мүн иимэрхүү байдал Байгалай совхозой Закалтукска болон Таракановска фермэнүүдтэ үзэгдэнэ.

Сэлэнгын аймагай үнеэдэй 40 процентнь машинаар һаагдана, 50 процентнь оньһон аргаар уһалагдана, бүхы типовой фермэнүүдтэ шабааһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой. Тингэбэшье эндэ ажалладаг хүн бүридэ хүртэдэг малай тоо олошороогүй, продукциинь өөрынь үнэ сэн улам ехэ болошоо. Иимэ байдал Улаан-Үдын, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй болон бусад аймагуудта ушарна.

Иимэ аша үрэгүй оньһожоруулга хэндэшье хэрэггүй. Хориин аймагай Анаагай совхозой түбэй фермэдэ оньһожоруулга хэгдэһэнэй һүүлээр һаалишадай тоо 4 хүнөөр үсөөрөө. Мүнөө һаалишан бүхэндэ 42 үнеэн даалгагданхай. Үнеэн бүри-

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: суглаанай зал соо.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

...ЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ ДАЙШАЛХЫ ЗОРИЛГОНУУД

...ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

...рэһэндэ—үдэр бүриин анхарал

Т. Ф. ДУБКОВА,
Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо

...түрэһэнһөө һайн ургаса ...ш гэжэ арад зон тон зүб ... Тиимэ гэтэр республикын ...охи ажахынууд тарянай ... үрэһэ хүрэнгэгүй. Эхэнхи... тэһэ асарһан. Шанарын ... үрэһэ тарина. Тиигэжэ ...ын һайн ургаса ягаад абта...

...лай тарилгадашье бэлдэ... хы үрэһэ хүрэнгын орой... процентнь сортовой нэрэ... ла Хурамханай. Яруу... жэнгын, Хорини, Түнхэнэй ...д сортовой үрэһөөр орой... —15 процент хангагданхай. ...үдта мүнөө үрэһэ хүрэнгэнь ...йто ехэтэй байгаад, шана... удана. Үнэндөө үрэһэнэй ... соонь хатааха арга болом... ы бүхэндэ бии.

...най үрэһэ хүрэнгые олонхи колхоз, совхозууд 25—30 үдэр соо сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэхэ дүүрэн аргатай. Юуб гэхэдэ, республика доторхой тарян сэбэрлэдэг оньһожоруулгадһан 89 пункт бэлэн бариигданхай. Хэрбээ пункт бүхэниие дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгөө һаа, намартаа тараяа нойтоборөөршье хуряажа, тэрэниие байра дээрэнь хатааха аргатай байна. Юуб гэхэдэ, тарян нойтон гэхэд комбайнуудай хэдэн хоногто миин байха ушар олон. Тиигэжэ ургаса хуряалга унжагайрна, эсэтээ тарлан гээлтэдэ ехэ ороно.

Үрэһэ ургуулдаг тусхай ажахы, бригадануудые аймаг бүхэндэ эмхидхэхэ тухай үшөө дахин дабтажа хэлэхэ шухала болоно. Тиимэ ажахы, бригадада үрэжэлтэй һайн газар, хэрэгтэй техникэ даалгажа үгэхэ байна. Тэдэнэр аймагууд, колхоз, совхозуудые һайн шанартай, эрхим сортын үрэһөөр гүйсэд хангаха заргатай.

Мүнөө манай ажахынуудай таридаг үрэһэнэй 1000 орооһонинь оройдоол 18—20 грамм болоно. Иимэ жэжэ орооһооһоо юун ондоотой ургаса гарахаб даа, мэдээжэ. Энэ талаар Буряадай хүдөө ажахын үрэшалгын станцинхидай урда шанга эрилтэ табиха саг ерээ гэжэ һанагдана.

Олон жэлэй ногооной үрэһэ ургуулха мэргэжэлтэй ажахынуудые бии болгохо саг байна ерээл аа. Тэрэнгүйгөөр ажахынуудта сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, ногооной шанарые һайжаруулха, тусгаар бэлшээри бии болгохо асуудалые түргэн шиидхэхэнь бэрхэтэйл. Энэ талаар Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай, Баргажанай совхозуудта бага зэргэ хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай. Теэд энэмнай тон бага.

Ажахынуудай агрономууд, хүтэлбэрилэгшэд минеральна үтэгжүүлгэ багаар үгтэнэ гэжэ гомдодог. Габшье тэдэнэр үгтэһэн үтэгжүүлгые зүбөөр хэрэглэжэ шаданагүй, хангалтагүй муугаар хадагална. Тэрэниие хадагалха һайн складнье байхагүй. Зарим колхоз, совхозууд абаха ёһотой үтэгжүүлгэ саг соонь зөөжэ абанагүй. Мүнөөшье нёдондо жэлдэ хэрэглэгдэхэ ёһотой 5 мянган тонно үтэгжүүлгэ миин гутажа хэбтэнэ. Тэрэниие намартаа зөөжэ абаад, намарай паар дээрэ, сабшаланда тараагаа һаань, энэ жэлэй ургасада тон ехэ туһатай байха һэн.

Тооложо үзэхэдэ, республика дотор адууһа малаймнай жэлдээ 3 миллион тонно шэбхэ гарана. Теэд тэрэнэйнгээ миил 1 миллион тонныень лэ тарялан, сабшалан дээрэ гарганабди. Хэрбээ хартаабха, овощ ургуулха газарта наг шэбхэ ехээр гаргаа һаа, ургасань али тухай дээшэлхэ гээшэб!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой комбайнер Очир Бадмаевич Аюшеев, Зэдын аймагай Зэдын совхозой алавна инженер Даши Балданович Санжиев, Захаамнай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизатор Даши Санжиевич Шагдуров забһарлалгын үедэ.
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

...АНИЗАТОРНУУД ...НАЙ ГОЛ ХҮСЭН

П. В. МИХАЛЕВ,
...лаан-Үдын аймагай «Маяк» ...лхозой главна агроном

... ажахыда механизаторнууд ...н болоно. Эдэмнай орооһо ...бһэ ногоо ургуулна, хуряа... а, гүүртэ, фермэнүүдтэ үб... л зөөнэ, тэндэхи оньһон ...гэнүүдые хүдэлгэнэ.

...оймнай механизаторнууд ...э 15—20 жэл хүдэлһэн ...эй хүнүүд юм. Тусхайлбал, ...етнар Г. П. Малютин, С. С. ... Е. С. Павлов, Г. Ф. Кисе... М. Грудинин болон бусад ... техникэдэ хүдэлжэ шадаха, ...рэжэлтэй хүнүүд.

...гэшэ жэлдэ манай колхоз ...н гектар газарай га бүри... 5 центнер шэниисэ ургуулаа. ... эрхимээр эдлэн хэрэглэдэг ... гэһэн нэрэ зэргэтэй В. С. ...вой даадаг бригада 2500 ... газарай га бүриһөө 17,8 ... тарян хуряагаа. Эдэнэр ...арянай эрхим һайн үрэһэ ...г, тэрээгээр бусад бригада... хангадаг юм. Нёдондо манай ...500 центнер эрхим сортын ...еспубликын фондо, мүн ба... шэнээн үрэһэ хүршэ ажа... худалдаа. Наймадахи ...элдэ ажахымнай 12 мянган ... тарян гүрэндэ худалдаха ... орондо 22 мянган центнер, ...н центнерэй оронло 9 мян... тнер хартаабха Эхэ оронойн ...аарта оруулаа.

...дэрнүүдтэ механизаторнууд... тор, машинануудаа түлэг ...лжа, хабарай тарилгада ...гээр бэлдэжэ байна. Гэхэтэй ...запасной часть дуталдажа, ...ь зарим тэдэ һаатуулна ...таль, частьнуудые худалда... ьхозтехникын» магазин ма... Тарбагатайда эмхидхэхэ ту... элдөөн үнинэй болодог. Теэд ...үсэлдэнэгүй. Энээниие ой... та нээгээ һаань, манда ехэ ...охо һэн.

...ян ургаһын ...жэл болог

О. АЮШЕЕВ,
...шүүрэй аймагай «Дружба» колхозой механизатор

...домнай 180 гаран механи... алладаг. Эдэнэр колхозой... л хүсэн.

...957 онһоо хойшо, 18 наһа... трактористаар, комбайнераар ... ябанаб. Энэ мэргэжэлһээ... йн, хүндэтэй хүдэлмэри үгы ...нагшаб. Хабартаа газар ха... тарян тарихаш. Намартаа тэ... уряажа баярлахаш.

... ондо 500 гектарай тарян ..., 5900 центнер орооһо кол... мбаарта оруулааб. 1971 ондо ...тар дээрэһээ 4260 центнер ...хиһон байнаб. Үдэртөө дун... ээр 18 гектарай ургаса ху... байхаб.

...а хуряалтын үедэ механиза... ай дунда социалис мүры... рэнөөр дэлгэрдэг. Һайнаар ...н механизаторнууд горитой ...улагдана. Эрхимүүдтэ чем... һен нэрэ зэргэ олгогдоно, ...ан барюулагдана.

...знай мүнөө үедэ 70 гаран ...тай, 40 гаран комбайнтай. ...мянган гектарта тарилга хэ... Теэд ургасамнай үшөөл бага. ...шэ жэлдэ гектар бүриһөө ... центнер тарян хуряагдаа. ...-эй XXIV съездын шиидхэ... элүүлхын түлөө тэмсэжэ бай... нэнэ жэлдэ тарялан, сабша... ургаса эрид дээшэлүүлхэ хү... ди. Январиин 10-най байдал... колхозой 73 трактораймнай 50-... заһабарилагдажа бэлэн бо... Бүхы сеялкэнүүд, плугууд, ... тарилгада бэлдэгдээ. 22 мян... тнер тарянай үрэһэнэй 60 ...нь 1-дэхи, 2-дохи классай ...а хүргэгдөө.

...2 ондо газараа һайнаар эл... жэ, минеральна үрэжүүлгэ ...хэрэглэжэ, баян ургаса абаха ...нда гүйсэд бии.

ТАРИЛГАДАА БЭЛЭМДИ

И. И. ЯКОВЛЕВ,
Хяагтын аймагай «Родина» колхозой тракторна бригадын бригадир

Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ гектар бүриһөө 18 центнер тарян, 135 центнер хартаабха, 20 центнер үбһэ абаха гэһэн социалис уялгатай байгаабди. Колхозой механизаторнууд хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ шадаа. Бүхы 5750 гектар тарянай га бүриһөө 19,1 центнер орооһон хуряагдаа. Манай бригадынхид 20,1 центнер тарян абанхай.

Баян ургаса туйлаһан механизаторнууд һайса урмашуулагдаба. 30 мянган түхэриг, 300 центнер тарян нэмэлтэ түлөөһэндэ үгтөө.

Манай түрүү комбайнернууд Матвеев, Яковлев гэгшэд түс тустаа 7 мянган центнер тарян хуряаһан байна. Бүхы һолоомон һурилэгдэнхэй. 900 гектар намарай паар хахалагдаха түсэбтэй байбал, тэрэнээ 1020 гектарта хүргөө һэмди. Үрэһэ хүрэнгэ хүсэд бэлдэгдэнхэй, бүхыдөө 1-дэхи классай шанарта хүргэгдэнхэй.

Хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ техникэ бэлэн. Сеялкэнүүдээ бүри хабар байхада бэлдээ һэмди. Плуг, борной заһагдажа дүүргэгдэнхэй. Мүнөө үедэ механизаторнууднай мал ажалда хүдэлнэ.

Мүнөө үбэл саһан бага байжа, тарялан дээрээ мүльһэ хүргэнэбди. Колхознай 700 гектар уһалагдадаг тарялантай. Теэд тэрэнээ хабартаал уһалдагбди. Ургамалай ургажа байха үедэ ундалуулха гэхэдэ, уһан хүрэдэггүй. Хэрбээ хабартаа миин урдажа ябашадаг уһаяа сөөрэмдэ суглуулжа абабал, тарилгаяа зундаа уһалха һэмди. Тиимэ сөөрэм бариха проект бии. Туһаламжа хэрэгтэй.

Манай бригада ерэхэ хабартаа тарилгаяа гол түлэб паар, намарай паар дээрэ хэхэ юм. Оройдоо 50 гектар һолоомоной узуур хахалагдажа, тарилга хэгдэхэ байна.

Обоологдоһон шэбхэ хабартаа зөөхэ гэхэдэ хүрэшэһэн байдаг. Тэрэниие һэндэжэ зөөхэ хүсэ ехэтэй трактор манда байхагүй. Мүн уһалагдадаг тарялангаар элбэг манай колхоздо минеральна үтэгжүүлгэ ашаа үрэ ехэтэй байдаг. Теэд тиимэ үтэгжүүлгэ тон бага хүртэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ 1500 гектарта 1000 центнер тиимэ үтэгжүүлгэ хэрэглэгдээ һэн. Зүгөөр гектарай 3 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулаа һаа, ургаса бүри дээшэ байха байгаа.

Механизаторнуудта хүсэтэй мотоцикл, автомашина ехэ хэрэгтэй байна. Тэрэ талаар манай эрилтые анхаралда абахые хүсэнэб.

Һайжаруулагдаһан газарай аша

Б. Р. САНЖИМИТЫПОВ,
Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой мелиоратор

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ түрүүшын жэлдэ—1971 ондо совхознай үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Түсэбэй ёһоор 36 мянган центнер үбһэ абаха байбал, тэрэнээ 51 мянган центнертэ хүргөөбди. Бүхы сабшалангай гектар бүриһөө 11,6 центнер, уһалагдадаг газарһаа 15,4 центнер үбһэн хурлагдаһан байна.

Манай эрхим луговод Д. Дамдинов даалгагдаһан 368 гектар сабшалангай гектар бүриһөө 20 центнер үбһэ абаа. Дүршэл ехэтэй, сабшалан ургуулха мастер алдартай С. П. Линейцев һүүлэй табан жэлдэ ходо баян ургаса туйлана. Үнгэрэгшэ жэлдэ гектарай 27,5 центнер үбһэ һурилөө.

Эдэ жэлнүүдтэ совхозой сабшалан үндэһөөрнь һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. 1968 онһоо хойшо хэрэглэлһээ гаратараа муудаһан сабшалангаа элдүүрилжэ, олон жэлэй ногоо таридаг болоһон байнабди. Гурбан жэлэй туршада 1312 гектар сабшалан үндэһөөрөө һайжаруулагдажа, олон жэлэй ногоон таригдаа. Мүнөө таримал ногоон һайнаар үбэлжэжэ байнхай.

Энэ ехэ хүдэлмэри хэхын тула гүрэмнай 11 мянга гаран түхэриг мүнгэ гаргашалаа. Сулхарын уһалууриин системын түрүүшын элжээнэй түхеэрэлгэнүүд ашаглалгада оруулагдажа, хоёрдохи ээлжээнь байгша ондо хүдэлжэ захалха юм.

Олон жэлэй ногоо тариһан газарһаа жэл ерэхэ бүри үбһэ абадаг боложо байнхай. Хэрбээ иимэ үбһэн 1970 ондо 2.670 центнер абтаһан байгаа һаа, нёдондо 8 мянган центнертэ хүргэгдэжэ, 60 центнер олон жэлэй ногооной үрэһэн суглуулагдаа.

Тиигэбэшье хүдэлмэридэмнай дутагдалнууд, бэрхэшээлнүүд яһала ушардаг. Илангаяа хүндэ дисктэй борной, уһа эюулэгдэдэг каток гэхэ мэтэ дуталдана.

Олон жэлэй ногооной тогтууритай баян ургаса абажа үшөө биранагүйбди. Хэрбээ 1969 ондо гектар бүриһөө 16,5 центнер, уһалагдадаг газарһаань 30 центнер үбһэ абаһан һаа, 1971 ондо гектарай 12,5 центнер, уһалагдадагһаань 20 центнер ургаса абтаһан байна.

Хэрбээ минеральна үтэгжүүлгэ жэл бүри тэндэ оруулагдадаг һаа, ургасань дээшэлжэл байха һэн гэжэ һанагдана.

Энэ жэлдэ урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлхымнай тула адагынь 450—500 тонно хуурай минеральна үтэгжүүлгэ хэрэгтэй. Энэ ушарта сабшалангай ургаса гектарай 15 центнертэ, олон жэлэй ногооной ургаса 60 центнертэ хүргэгдэхэ юм.

Шэнэ табан жэлдэ бүхыдөө 1350 гектар сабшалан үндэһөөрөө һайжаруулагдаха, 3 мянга гаран гектар газар уһалагдадаг болохо. 400 гектар ундалуулха Һараанто-Жэбхээһэнэй системэ бүтээгдэхэ хараатай. Энэ системэ 1972 ондо баригдажа захалха байна. Теэд мүнөө дээрээ энэ системэ бариха проект хүсэд бэлэн бэшэ. Энээниие түргэдхэхэ талаар республикын Хүдөө ажахын министерство, Уһанай ажахын ба мелиорациин министерство яаралтай хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Миллион центнер тарянай түлөө

М. А. СПИРИДОНОВ,
Мухар-Шэбэрэй аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник

Мүнөө манай аймагай колхоз, совхозууд жэлдээ 1 миллион центнер тарян абаха зорилгодоо хүрэхэеэ байна. Нёдондо бүхы 63 мянган гектар тарялангай га бүриһөө дунда зэргээр 15.6 центнер ургаса абажа, бүхыдөө 966,6 мянган центнер тарян амбаартаа оруулаа. Ондоогоор хэлэбэл, республика соогоо эгээл ехэ ургаса абаабди.

Зарим түрүү ажахынууднай бүришье дээшээ үрэ дүн туйлаба. Аймаг соогоо «Родина», «Искра», «Коммунизм» колхозууд, «Эрдэм» совхоз бултанһаа ехэ тарянай ургаса абаһан байна.

Энэмнай түбхын түрүүн тарялашан, механизатор бүхэнэй дааһан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр, бүхы мэргэжэл шадабарияа гарган хүдэлһэнэй аша үрэ гээшэ.

Тиигэбэшье туйлаһан зарим тэды амжалтаараа һанаагаа амарха үндэһэн манда үгы. Уһалагдадаг газарнай, илангаяа Түгнын уһалууриин системэдэ хабаатай газар үшөөл һайнаар ашаглагданагүй, үгэхэ ёһотой ургасыень абажа биранагүйбди. Уһалагдадаг газарһаа шадаал һаа ехэ ургаса абахын тула тэндэ ашаг ехэтэй, эгээл һайн сортын ургамал тариха, минеральна үтэгжүүлгэ горитойгоор оруулха хэрэгтэй.

Аймагаймнай баруун захын — Суулгын, «Авангард», «Забайкалец» совхозуудай ехэхэн газар хүнгэн элһэлиг хүрьһэтэй аад, һалхинда үлеэгдэжэ муудана. Теэд тэрэ газарые һалхинһаа халхалха зурууд мото, бургааһа тариха хэрэгтэ жэл бүри 150 мянган түхэриг гаргашалагдана. Гэбэшье энээнһээнь муртэй үрэ гаранагүй. Тиимэһээ Ой модоной ажахын министерство газарай хүрьһэ һалхинһаа хамгаалха хүдэлмэри хэхэ генеральна түсэб табижа, түргэн бэелүүлхэ ёһотой.

Хоёрдохи шухала асуудал юуб гэхэдэ, республика дотор тарянай тусхай сортовой һайн үрэһэ ургуулха ажахынуудые бии болгохо саг ерээ.

Ажахы бүхэндэ тусгаар һайжаруулагдаһан бэлшээри бии болгохо асуудалда ёһо тэдыгээр хандданабди гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Ажахынууд бэлшээрээ миин хорёолоод лэ. Харин тэндээ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, уһалжа байха асуудалые шиидхэнэгүй.

1972 ондо аймагай ажахынууд бүхы тарялангай гектар бүриһөө 16 центнер орооһо абаха. гектарай 100 центнер хартаабха, 140 центнер овощ ургуулха зорилготой. Иимэ ургаса абахын тула сабшалан, тарялан дээрээ 110 мянган тонно наг шэбхэ, нилээд ехэ минеральна үтэгжүүлгэ гаргахабди. Мүнөө тарянай газарта, сабшалан дээрэ 60 мянган тонно шэбхэ зөөгдөө. Трактор, машина заһабарилха түсэб 70 процент дүүргэгдээ.

БУХЫ ТЕХНИКЭЭ—ШАДАМАР ГАРТА

Н. Л. БЕЛОУСОВ,
Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» колхозой түрүүлэгшэ

Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ манай колхозой ажалшад шэн габьяатайгаар хүдэлжэ, орооһо тарян, мяха, һү, нооһо гүрэндэ худалдаха түсэб, уялгаяа амжалтатайгаар дүүргээ.

Жэшээлхэдэ, ажахымнай гүрэндөө 3700 центнер мяха худалдаха түсэбтэй аад, 4160 центнер мяха, тэрэ тоодо 2500 центнер гахайн мяха худалдаа. Колхозой хонишод зуун хонин бүриһөө 92 хурьга тулжүүлээ, ажахымнай түрүү хонишон М. И. Иванов зуун эхэ хонин бүриһөө 104 хурьга абажа томо болгоһон байна. Түрүү гахайшад нүхэд Таланкина, Шарагина болон бусадай оролдосото ажалай ашаар колхоздо хамта 4 мянган поршоонхо абтаа.

Хэнэйшье мэдэһээр, орооһо тарянай, бусад ургамалнуудай ургаса ехээр абажа шадаа һаа, бүхы һалбари урагшатайгаар хүгжөөгдэдэг гээшэ ааб даа. Манай колхоз 1967 онһоо хойшо зүб севооборот нэбтэрүүлжэ, тракторно-тарлан ажалай дүрбэн бригадынгаа нэгыень үрэһэ хүрэнгэ ургуулха тусхай бригада болгожо эмхидхээд, тэрэнээ ажахын тоосоондо оруулаабди. Тиигэжэ нютагжаһан, эрхим шанартай үрэһэ бэлдэдэг болоһоной ашаар һүүлэй жэлнүүдтэ орооһо тарянай тогтууритай һайн ургаса абадаг болоо гээшэбди. Үнгэрэгшэ жэлдэ тарялангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 19 центнер ургаса абтаа гэхэ гү, али хамта 96 мянга шахуу центнер тарян хуряагаабди. Манай түрүү бригаданууд, жэшээнь, Д. Полянский, Г. Бекмулин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд бүришье ехэ ургаса абаһан.

Гэхэтэй хамта, бүхы трактор, комбайнуудаа хоёр халаанда, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ шадаа һаа, энэ үрэ дүмнай бүришье ехэ байха һэн. Теэд һайн бэлэдхэлтэй механизаторнууд үсөөдэнэ. Нёдондо ажахыдаа 18 хүниие бэлдэһэн һаа, мүнөө колхоздомнай 25 хүн механизаторай мэргэжэл шудалжа байна. Эндэ илангаяа эхэнэрнүүдые тракторай курсада һургаха гээшэ тон шухала. Мүнөө колхоздоо үнинэй механизатор А. Ф. Варфоломеева, залуу трактористка Г. Н. Сажина гэгшэд хүдэлнэ. Нёдондо үшөө гурбан басагад механизаторай мэргэжэлтэй болоо. Тэбэшье эдэнэрэй хүдэлхэ хүнгэн «МТЗ» трактор үсөөдэнэ. Гусеничнэ тракторта хүдэлхэнь эхэнэрнүүдтэ хүндэшэг ааб даа. Хүнгэн колесно трактор олоор үгыт гэжэ жэл бүри «Сельхозтехникэдэ» захипабди. Теэд тэрэмнай дүүргэгдэнэгүй.

Үшөө нэгэ шухала асуудал гэхэдэ, кукуруза, куузикугай ургаса хуряаха тусхай техникэ дутана. Энээнһээ боложо, ургасань хаһа сагтаа хуряагдангүй, хюрууда хүлдэшэнэ, намарай паар хахалха хүдэлмэришье гэдэргэ татагдана.

Мүрысөөл даа, нүхэд кукурузашад

В. МАШКИНОВ,
Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой кукурузашан

Адууһа малай тоо олошоруулхын, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула тэжээл, тэжээл, үшөө дахин тэжээл хэрэгтэй гэжэ Л. И. Брежнев тон зүб хэлэһэн байна.

Илангаяа манай эндэхи эрхэ байдалда, унжагай ута үбэлжэлгын үедэ тэжээл ехэ хэрэгтэй. Үбһэ, силос, тарян талханай зүйл малдаа хүсэд хүрэхөөр бэлдэхын тула тэжээлэй ургамалнуудай ургаса эрид дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдана гэжэ биднэр ойлгонобди.

Намда кукуруза һайнаар ургуулха даабари үгтэнхэй. 5-дахи жэлээ кукурузашанаар ажаллажа ябанаб. Энэ үедэ ажалдаа яһала дүршэжэ, ямар аргаар баян ургаса абажа болохоб гэжэ ойлгогдоо. Түрүүшээр намда 100 гектар даалгагдаһан аад, мүнөө тэрэнээ 150 гектарта хүргөөб.

1970 ондо гектар бүриһөө 420 центнер ногоон набша намаа хуряажа абаа һэм. Үнгэрэгшэ жэлдэ үер боложо, зарим тарилгамнай мүндэртэ сохюулжа, гектарай 340 центнер ургаса хуряагдаа.

Кукурузын баян ургаса абахын тула тэрэнэй ургасын хойноһоо оролдосотойгоор харууһалха шухала. Жэл бүри тарилгынгаа газарта 6-7 мянган тонно наг шэбхэ гаргадаг байнаб. Мүнөө жэл энэ хүдэлмэридэмни лугомелиоративна отряд ехэ туһа хүргөө. Мүнөө үедэ 3800 тонно шэбхэ поли дээрэ гаргагдаад байна. Техникэ тарилгада бэлэн.

Бидэндэ юун дуталданаб гэхэдэ, минеральна үрэжүүлгэ бага хүртэнэ. Мүн ургаса хуряалгын үедэ техникэ дуталдажа, ургаса алдагдана.

1972 ондо 150 гектар тарилгынгаа тус бүриһөө 500 центнер ургаса абаха зорилго урдаа табинхайб. Республикынгаа кукурузашадые мүрысөөндэ уринаб.

Уһалагдадаг газар—манай баялиг

В. Г. БОЛЬШАКОВ,
Буряадай АССР-эй уһанай ажахын болон мелиорациин министр

Газар тарялантай үрэжэл һайжаруулха, ургасыень эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ парти, правительствамнай тон ехэ анхарал хандуулна. Манай республикыешье абажа үзэхэдэ, һүүлэй жэлнүүдтэ гансахан Түгнын уһалууриин системэ барихын тула гүрэнһөө хэдэн миллион түхэриг гаргашалагдажа, мүнөө эндэ 2000 гектар газар ундалуулха һубаг ханааб, хаалта түхеэрэгдээ юм.

Зорилго юуб гэхэдэ, уһалагдадаг газарай гектар бүхэниие зүбөөр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ, тэндэһээ шадаал һаа үндэр баян ургаса абахын түлөө тэмсэхэ шухала.

Республика дотор үнинэй уһалагдажа байдаг газарые зүбөөр хэрэглэжэ үрэжэлыень һайжаруулан, олохон ажахынуудай орооһо тарянай, үбһэ ногооной һайн ургаса абана. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Заганский» колхоз, Баргажанай совхоз, Хяагтын аймагай «Родина» колхоз болон бусад түрүү ажахынууд уһалууриингаа хуушан һубаг ханаабуудые шадамараар хэрэглэжэ, ямаршье уларилтай жэлдэ орооһо тарян, үбһэ ногоо элбэгээр ургуулдаг байна.

Гэхэтэй хамта, Баргажанай, Улаан-Үдын, Хориин, Загарайн аймагуудай зарим колхоз, совхозууд уһалагдадаг газараа үшөөл эзэн ёһоор хэрэглэжэ шаданагүй, тэндэһээ биратай ургаса абанагүй. Зарим уһалагдадаг газарһаань хуурай добо дээрэхиһээшье бага ургаса хуряагдана. Жэшээлхэдэ, хартаабхын үндэр баян ургаса абадаг суутай нүхэр Шурыгинагай нютагай Онохойн совхоз мүнөө уһалагдадаг газарһаа гектарай миил 50—60 центнер хартаабха абана. Энэмнай даншье эшхэбтэр бага ургаса гээшэ.

Нэгэдэхеэр, Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Загарайн аймагуудта нилээд ехэ газар уһалагдангүй үлэнэ. Ажахынуудта хабартаа газар уһалха хүнүүдэй дуталдадаг дээрэһээ, мүн уһалууриин оньһон техникын муугаар хэрэглэгдэһэнһээ боложо тон ехэ тарялан, сабшалан уһалагданагүй ха юм. Илангаяа тарланай газарта ута бураздаануудые татаад, уһа табижа уһалха онол арга ёһоор хэрэглэгдэнэгүй. Нёдондо республика дотор 40 мянган га уһалагдадаг тарялангай 9 мянган гектарынь лэ ута бураздаагаар уһалагдаа. Гектар газарта найма мянган кубометр уһа оруулжа, һайса дэбтэрэнь уһалхын тула заатагүй ута бураздаа хэрэглэхэ шухала.

Хоёрдохёор, республика доторнай бии байһан уһа сасан хаядаг 300 оньһон түхеэрэлгэнүүд дүүрэн хүсэндөө хүдэлгэгдэнэгүй. Үнгэрһэн жэлдэ тиимэ түхеэрэлгэ бүхэн адагынь 90—100 га газар уһалха аргатай аад, оройдоол 70 га ундалуулаа. Бии байһан бүхы 300 бүлүүр станцинууд бүришье муугаар хэрэглэгдэнэ. Газар уһалха техникые хүнүүдтэ даалгажа үгэдэггүй дээрэһээ тэдэнь эндэ тэндэ хаягдажа, саһһаа урид хэрэгсэлһээ гарана.

Уһалууриин хаалта, һубаг ханааб бариха хүдэлмэришье һайнаар ябуулагдана гэхын аргагүй. Нёдондо «Бурводстройн» аяар дүрбэн ПМК барилга хэхэ түсэбөө дүүргээгүй.

Дутуу дундаяа түргэн усадхажа, мелиораторнууд, уһанай ажахынхид юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ 200 мянган гектар һайжаруулагдаһан газараа зүбөөр ашаглаха, 20 мянган гектар газар үндэһөөрнь һайжаруулха, 3,2 мянган га намаг хатааха, 1700 гектар һайжаруулагдаһан бэлшээри бии болгохо түсэбөө дүүргэхын тула шармайн оролсохо зэргэтэй.

ХАРТААБХА УРГУУЛЖА ҺУРАПХАЙБДИ

В. Я. СУВОРОВ,
Кабанскын совхозой хартаабха ургуулдаг звеное даагша

Һүүлэй гурба-дүрбэн жэлдэ манай совхоз хартаабхын тогтууритай һайн ургаса абана. Жэшээлхэдэ, 1969 ондо бүхы 200 гектар газарай га бүриһөө 146 центнер хартаабха ургуулһан һаа, нёдондо гектарай 151 центнер ургаса абаабди. Тиигэжэ гүрэндэ гуша гара мянган центнер хартаабха тушаагдаа.

Минии звенодо 50 гектар газар даалгагданхай. Газараа элдүүрилхэ, хартаабха тариха, ургасын хойноһоо харууһалха, хуряажа абаха хүдэлмэреэ гансаараа хэдэгби. Намар хартаабхаяа абамсаараа газараа хахалаад, гектарай гушан тонно шэбхэ, 2 центнер азотно, 1,5 центнер фосфорно, 1 центнер калийна үтэгжүүлгэ гаргажа тараадагбди. Хабар тарихынгаа урда газараа дахин хахалаад, хартаабхаяа тариһан хойноо, ургасынь гараагүйдэ 2-3 дахин борнойлжо, буртаг үбһыень үгы хэдэгбди. КР-1,5 түхэлэй культиватораар зурууд хоорондонь хэрэгтэй соонь хэдэн дахин элдүүрилдэгбди. Ургасаяа хуряахынгаа урда эшыень сабшажа абаад, тусхай хартаабхын комбайнаар хуряажа абадагбди.

Урдань хартаабха малталга, тэрэниие илгалгада хүн олон хүдэлдэг һэн. Харин мүнөө тэрэниие гурбан комбайнаар хуряагаад, өөрөө хүитэрүүлэгдэдэг хоорботой тэргэтэй трактор гү, али самосвал машинаар зөөжэ, хартаабха илгадаг «КПС-15» гэдэг оньһожоруулагдаһан пунктда абаашанабди. Эндэ оройдоол табан хүн хүдэлдэг. Час бүхэндэ 30 тонно харбтаабха хуу томо жэжээрээ гурбан ондоо болгогдоод, томонь бэлэдхэлэй пунктда, дундуурхинь — үрэһэ хүрэнгэдэ, жэжэнь—малай фермэдэ сэхэ абаашагдадаг.

Хартаабха ургуулха бүхы хүдэлмэриие оньһожоруулһанай ашаар тэрэнэй өөрынь үнэ сэн эрид хямдараа. Хэрбээ 1966 ондо совхоздо абтаһан хартаабхын центнер бүхэн 13 түхэригтэ байһан һаа, нёдондо тэрэмнай 5 түхэриг 30 мүнгэтэ болоо. Таба-зургаан жэлэй саана нэгэ хүнэй хүдэлһэн үдэр бүхэндэ 111 килограмм хартаабха ургуулагдаһан байбал, үнгэрэгшэ жэлдэ энэмнай 706 килограмм болобо гэхэ гү, али ажалай бүтээсэ долоо дахин ехэ болоо.

Юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ баһал үндэр баян ургаса абахаар тэмсэхэбди.

ҮҮСХЭЛШЭД ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭ

С. Б. ЖАРГАЛОВ,
Зэдын аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ

Үнгэрэгшэ жэлдэ ехэ уһа үер боложо, сагай уларилай бэрхэтэй байдал тохёолдуулаашье һаань, гүрэн түрынгөө айхабтар ехэ туһаламжын ашаар, хүн зонойнтоо хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлһэнэй ашаар Зэдын аймагай колхоз, совхозууд муу бэшэ үрэ дүн туйлаа. Бүхыдөө 16 миллион түхэригэй продукци абтаа. Орооһо тарян, мяха, һү, нооһо, үндэгэ тушааха, худалдаха жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдээ.

Илангаяа Борьёогой совхоз, XX партсъездын, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозууд орооһо тарянай үндэр баян ургаса абаһан байна. Аймагта тарялангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 13,5 центнер тарян хуряагдаа.

Энэмнай нэн түрүүн газараа һайнаар эдлэн хэрэглэдэг, зүбөөр элдүүрилдэг, наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр оруулдаг, эрхим шанартай үрэһэ бэлдэдэг болоһонойнь ашаар һайн ургаса абтаа гээшэ. Хэрбээ урзанда тарялан дээрэ бүхыдөө 600 тонно минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдаһан һаа, нёдондо тэрэмнай 1400 тоннодо хүрөө. Тарянай бүхы үрэһэнэй 86 процентнь сортовой, гол түлэб I ба II классай байгаа. Ургасын буртаг үбһэ сэбэрлэхын тула 23 мянган гектарта самолёдоор хоро хаягдаа гэхэ гү, али энэмнай урда жэлэйхиһээ хоёр дахин ехэ болоо.

Манай аймагай тарялашад, механизаторнууд юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ бүри һайнаар хүдэлхэ, бүхы тарялан, сабшалан дээрэһээ үндэр баян ургаса абахын түлөө тэмсэхэ гэжэ шиидээд, республика дотороо социалис мүрысөө үүсхээ. Мүнөө энээнээ амжалтатайгаар дүүргэхын, хэлэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө колхоз, совхоз бүхэн габшагай шангаар хүдэлжэ байна. Бүхыдөө 377 трактор заһабарилагдаха ёһотой аад, мүнөө тэдэнэй 212-нь бэлэн болгогдоо. Тарянай газарта 40 мянган тонно шэбхэ гаргагдаа, минеральна үтэгжүүлгэшье зөөгдөө. Ажахынуудта һайжаруулагдаһан тусгаар бэлшээри бии болгохын тула тэдэниие хорёолхо модон бэлдэгдэжэ байна. Түрүүн 90 хүниие механизаторай мэргэжэлдэ һургахаар түсэблэһэн аад, мүнөө 130 хүниие һурганабди.

Намартаа тарялан дээрэхи һолоомо түргэн суглуулжа абаха, намарай паар ехээр хахалха гээшэ тон шухала. Теэд манда һолоомо багсалжа тюк болгохо, тэдэниие түргэн суглуулжа зөөхэ тусхай машинанууд дутадаг. Энээн тушаа анхархаар болоо гэжэ һанагдана. Тэрэшэлэн малай фермэнүүдтэ оньһожоруулга үшөөл үсөөдэнэ. Ажахынуудай бүхы гушаад фермын оройдоол дүрбэндэнь комплексно оньһожоруулга тодхогдонхой. Гадна фермэнүүдтэ мүнөө тэжээл буйлуулха, уһа халаахын тула түлеэгээр халаагдадаг котелнууд хүдэлнэ. Тэдэниие ЭКП гэдэг зайн галаар халаагдадаг котелнуудаар һэлгээ һаа, һураггүй ашагтай, гаргашашье багатай байха һэн.

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

Сэлэнгын аймагай түб Гусиноозерск хотодо мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые бэлдэдэг училищи (ГПТУ) энэ жэлэй октябрь һарада 25 жэлэйнгээ ой тэмдэглэхэнь. Энээнтэй дашарамдуулан училищиин коллектив социалис уялга абажа, табан жэлэй туршада мэргэжэл ехэтэй нэгэ мянган хүдэлмэришэдые бэлдэхээр шиидээ.

Мүнөө үеын эрилтэдэ таарамаар ехэ бэлэдхэлтэй, бүхы талааран хүгжэнги хүдэлмэришэдые бэлдэхын тула эрдэм мэдэрэлээ, хүсэ шадалаа элсүүлхэ шухала гэжэ багшанар, училищиин хүтэлбэрилэгшэд һайн ойлгоно. Эдэнэр абаһан социалис уялгаяа дүүргэхэ талаар түрүүшын алхамуудые хэжэ эхилээ.

Һаяшаг тус училищида ажалай түрүүшүүлтэй уулзалга эмхидхэгдэжэ, тэрээн дээрэ багшанар, һурагшад олоороо хабаадалсаһан байна. Уулзалгада уряалаар ерэгшэдэй нилээд олониинь урдань энэ училищи дүүргэһэн, мүнөө үедэ алдар сууда гараһан зонууд. Уулзалга дээрэ үгэ хэлэһэн 7/8 шахтын бригадир, Социалис Ажалай Герой Гармажап Дабаевич Тучиновай хөөрөө залуушуул һонирхон шагнаа. Нүхэр Тучинов ажал хүдэлмэри тухайгаа, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахын тула юу хэхэ ёһотойб гэжэ тодорхойгоор хөөрэжэ үгэһэн байна. Мүн энэ шахтада бригадираар хүдэлдэг Бальжинима Санжиевич Бальжиев залуудаа тус училищи дүүргэжэ гараһан юм. Эрхим шахтёрой үбсүүндэ мүнөө Ажалай Улаан Тугай орден, «Ажалай габьяагай түлөө» медаль яларна. Энэ бэрхэ шахтёрой хөөрөөе училищиин һурагшад мүн лэ һонирхон шагнаа.

2/5 шахтада слесареэр хүдэлдэг М. Т. Мухаметов энэ училищи дүүргэһэн сагһаа хойшо урлан нарижуулгын дурадхалнуудые олоор оруулһан тухайгаа хөөрэжэ үгөө.

Холбоолжоной нэмэл шахтын экскаваторщигуудай бригадир, Ленинэй орденоор, шахтёрой 1-дэхи шатын тэмдэгээр шагнагдаһан П. В. Балалаешников, Октябриин Революциин орденоор шагнагдаһан П. Н. Коновалов, училищи дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр эрдэмээ дээшэлүүлжэ, шахтоуправлениин главна энергетик болотороо ургаһан инженер В. В. Кичигин болон бусад залуушуулда хандан үгэ хэлэхэдээ, өөһэдынгөө мэргэжэлэй удха шанар тухай ойлгуулаа.

Ерээдүйн мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд алдар суута хүнүүдэй хөөрөөе һонирхон шагнаһан байна.

Уулзалгын түгэсхэлдэ шахтоуправлениин парткомой секретарь нүхэр Медведев училищида Улаан туг бэлэг болгон барюулаа. Училищиин ойн баярай урда тээ дэлгэрһэн мүрысөөндэ һуралсалаараа түрүү һуури эзэлэгшэдтэ тэрэ туг дамжуулан барюулагдажа байха.

Училищида үнгэргэгдэһэн уулзалга һурагшадай сэдьхэл зүрхэ ехээр хүдэлгөө.

Л. СЛЮНКИНА,
«Улаан-Сэлэнгэ» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ.

Спорт

А. ПОНОМАРЁВ — ахалагша тренер

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын комитедэй захиралтаар футболоор СССР-эй суглуулагдамал командын ахалагша тренерээр — спортын габьяата мастер А. Пономарев, тренерээр — СССР-эй габьяата тренер Н. Гуляев томилогдобо.

Оронойнгоо суглуулагдамал командада наадахаар хүнүүдые нарин нягтаар шэлэжэ бэлдэхын тулада тренернүүдэй совет эмхидхэгдэбэ. А. Пономарев, Н. Гуляев, Г. Зонин (Ворошиловград «Заря»), Н. Николаев (ЦСКА) болон А. Севидов (Киев «Динамо») гэгшэд советдэ ороо.

СССР-эй суглуулагдамал командын хилын саана амжалтатай наадаһанайнь түлөө спортын габьяата мастер В. Николаев СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын комитедэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба.

(ТАСС).

МАНАЙ ОРОНДО арбаад мянган хүн самбо барилдаанда хабаадана. Кубаниин Майкоп хотодо энэ эрэлхэг зоригтойшуулай спортдо хэдэн зуугаад хүн сүлөө сагаа үнгэргэдэг. Адыгейскэ багшанарай институдай баазада самбо барилдаанай секци хүдэлнэ. Тус секциие СССР-эй спортын хүндэтэ мастер Я. К. Кобелев хүтэлбэрилнэ. Энэ нүхэрнай СССР-эй спортын 17 мастер, мастерта кандидадуудые һургажа гаргаа.

Хүдөөгэй спортсменүүдэй дунда СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө шанга мүрысөөндэ Кобелевой һургаһан 5 хүнүүд чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): тренер Януб Кобелев СССР-эй чемпионууд А. Спиров, В. Невзоров гэгшэдтэ заабари үгэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

МОДОШОДТО — АВТОМОБИЛЬ, МОТОЦИКЛНУУД

Шэнэ-Элхиин ОРС-ын наймаалагшад ой модоной промышленностиин ажалшадай эрилтые гүйсэд хангаха гэһэн шухала зорилго урдаа табина. Тиин тэдэнэр энэ зорилгоёо бодотоор дээрэнь бэелүүлжэ шаданашье. ОРС-ын наймаалагшад үнгэрһэн жэлэй туршада 4 автомобиль, 43 элдэб маркын мотоцикл, 45 холодильник, хубсаһа угаадаг 170 машина, 324 телевизор, мүн бэшэшье эд бараа модошодто худалдаһан байха юм.

Шэнэ-Элхи тосхондо оршодог 5-дахи магазинай, гастрономой, Хара-Хүтэл һуурнай 18-дахи магазинай наймаалагшад ажалшадта энхэргэн дулаанаар хандадаг, тэдэнэй эрилтэ гүйсэд хангадаг юм. Шэнэ-Элхиин ОРС-ын наймаалагшад энэ жэлдэ ехэ эд бараа ажалшадтаа худалдахаар хараална.

Н. СУТУРИНА.

УУЛЗАТАРАА БАЯРТАЙ, ОНТОХОНОЙ ОРОН!

Иимэ нэрэтэй кино-клуб Улаан-Үдын «Дружба» кинотеатрта эмхидхэгдээд, түрүүшын уулзалга уржадэр үнгэргэбэ. Эндэ городой Октябрьска районой саадуудай үхибүүд болон бага наһатай һурагшад суглараа.

Кинотеатрай үргэн сценэ дээрэ үльгэр, онтохон соохидо адляар шэмэглэгдэһэн гэрхэн үзэгдэхэ, үльгэр, онтохоной орон тээшэ айлшалха үүдэн үргэнөөр нээгдэбэ. Онтохонуудай гол геройнууд — Шандаганһаа эхилээд Баабгай хүрэтэрөө сценэ дээрэ зүрылдаба. Тэдэнэй дунда Машенька, Улаахан Малгай, салигар сэбэр хүбүүд, Мишка-Медведь болон бусад танилнууд гаража, хүүгэдые ехэ баярлуулба.

35-дахи һургуулиин арбадахи классай һурагша Люда Пономарёва харагшадые онтохоной орон тээшэ айлшалуулжа эхилбэ. Тиихэ зуураа ямар онтохон соо юун тухай хөөрэгдэдэгыень үхибүүдтэ тобшохоноор һануулна. Тиихэдэ Шандагахан — Оля Нетёсова онтохонуудһаа бүлэгүүдые сээжээр, уран гоёор уншаба.

Үхибүүд онтохоной орондо айлшалжа, «Тохорюухан», «Хүгшэн эжын шүхэр», «Нюдэнэй шэдитэ шэл», «Солоохойгүй борбилоо» гэһэн онтохон-фильмүүдые һонирхон хараа.

«Дружба» кинотеатр сооһоо сугларагшад ехэд баяртай, шогтой хүхюун тараа. Тус кинотеатрай коллектив Октябрьска районой пионернүүдэй байшангай хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр түрүүшынхиеэ энэ хэмжээ ябуулга һайнаар үнгэргэбэ. Үхибүүд һара бүри нэгэ удаа сугларжа, онтохоной орон тээшэ айлшалдаг байха юм.

В. ТОКТОХОЕВА.

ХИЛЫН саанаһаа

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

Грециин Компартиин ЦК-гай Политбюрогой мэдүүлгэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Политическэ хэрэгээр хаагдагшадые сүлөөрүүлхын, бүгэдэ нииитын амнисти олгохын түлөө хүдэлөөнэй Грецидэ улам үргэдэжэ байһантайнь дашарамдуулан, Грециин Компартиин ЦК-гай Политбюрогой мэдүүлгые «Үнэн үгэ» гэжэ радиостанци дамжуулба.

Энэ хүдэлөөн улам бүри үргэн дэлисэтэй боложо байнхай. Афиын, Салоникын, Ларисын ба бусад городуудай 200 гаран юристнүүд, 500 шахуу профессор, шажанай албатан, интеллигенциин түлөөлэгшэд, политическэ олон янзын хараа бодолтой хүнүүд Грециин түрмэнүүдтэ һууһан хэдэн зуугаад тэмсэлшэд-демократуудые энэ дары сүлөөлхэ эрилтэ табина.

Гэс Холл А. Дэвистэй уулзаа

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). США-гай Коммунис партиин Генеральна секретарь Гэс Холл Сан-Францискада ошоод байха зуураа, американ коммунистка Анджела Дэвистэй түрмэ соо уулзаа. США-гай Компарти Анджела Дэвисые хамгаалгын бүри эрид шууд кампани ябуулха байха гэжэ Гэс Холл мэдүүлбэ.

Гар даалгаар табихые арсаба

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Сан-Францискадахи федеральна судья гар даалгаар сүлөөлхэ тухай Анджела Дэвисэй гуйлтые хангахаяа арсаба.

А. Дэвис 15 һарын турша соо түрмэдэ һууһаар. Бэеынь элүүр һүүлэй үедэ ехээр муудажа байнхай.

Эрэлхэг зоригто американ коммунисткые январиин 31-дэ Сан-Хосе хотодо (Калифорниин штат) сүүдлэхээр хараална.

Ганадахи байдал тушаа

КОТОНУ. (ТАСС). Ганын ниислэл Аккра хотоһоо абтаһан һүүлэй мэдээнүүдэй ёһоор, сэрэгэй урбалта хэжэ засаг эзэлһэн шэнэ хүтэлбэрилэгшэд Кофи Бусиагай правительствын министрнүүдые, бусад олон дээдэ тушаалтадые хиналтадаа абанхай. Тусхайлан хэлэбэл, гадаадын хэрэгүүдэй министр Офори Атта, оборонын министр Букари Адама, элүүрые хамгаалгын министр Симон Домбо гэгшэд хаагдаад байна. Ганын полици провинцинуудтахи хуушан засагай хүтэлбэрилэгшэдые бэдэрнэ.

ДУУГАЙ БАЙХЫН АРГАГҮЙ

ПАРИЖ. (ТАСС). Франциин медицинын мэдээжэ ажал ябуулагша, профессор Андре Руссель Индохитадта американ түримхэйшүүлэй үйлэдэжэ байгаа хорото муухай хэрэгүүдые ехэ зэбүүрхэлтэйгээр элишэлнэ. «Монд» газетэдэ гаргуулһан бэшэг дотороо «хүнүүдэй, врачнуудай ехэ зэбүүрхэл үүсхэмэ» баримтануудтухай дурдана.

Американ сэрэгшэд напалмтай, магнезитэй элдэб эсын бомбонууд ба һомонуудые хэрэглэнэ. Тэдээн доторнь фосфор, алюминиин холисонууд бии байдаг. Тиигэжэ бомбо ба һомонуудые ой модон, тосхонууд болон городууд дээгүүр хаяна. Тэдэнь хүнэй бэедэ айхабтар хүндэ шархануудые үлөөдэг юм ха. Шэнэ бомбонууд пластмассаар хэгдэдэг болонхой. Тэдэнэй түгдэрдэһэнүүдые рентгенэй туһаламжааршье элирүүлхэнь бэрхэтэй, хирургическа аргаар зайсуулжа шадагдахагүй шахуу байна. 7 тонно үлүүтэй, айхабтар томо фугасна бомбонуудые үдэр бүри хаяна. Тэдэнэй шанта абланһаа хүнэй шэхэн соохи яһанууд зада һүроод, дүлии болгодог, бага үхибүүдые һохор болгодог байха юм.

Сэрэгэй тоо хороогдобошье, дайн зогсоогдохогүй гэнэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Урда Вьетнамдахи американ газарай сэрэгүүдэй тооее хороохо тухай президент Никсонэй һаяын мэдүүлгэ дайе зогсоохо гэһэн удхатай бэшэ гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетэ тэмдэглэнэ. «Индохитадтахи американ хамааралга, илангаяа США-гай агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй хамааралга, хэрбээ хэлсээнүүдэй үедэ эндэхи асуудалай политическэ аргаар шиидхэгдээгүй һаань зогсоогдохогүй, харин үргэдхэгдэхэ байха» — гэжэ тус газетэ тусхайлан тэмдэглэнэ.

США Израильда туһална

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Американ түхэлэй зэбсэгүүдые өөһэдөө бүтээн гаргаха арга боломжо Израильда олгоһон хэлсээнэй США Израиль хоёрой хоорондо баталагдаһые США-гай гүрэнэй департамент лаблаба. «Харилсан туһалалсаалгын меморандум» гэжэ нэрлэгдэһэн тэрэ хэлсээнние, гүрэнэй департаментын түлөөлэгшын хэлэһэнэй ёһоор, элдэб түхэлэй зэбсэгүүдые бүтээхын тула шухала американ техническэ заабаринууд ба дүй дүршэл Тель-Авивта дамжуулагдахаар хараалагдана.

Гүрэнэй департаментын түлөөлэгшын мэдэрһэнэй ёһоор, Израилиин сэрэгэй хүсэ бэхижүүлхын тула США иимэ юумэ хэнэ.

ЗАБАСТОВКЫН ХҮДЭЛӨӨН УЛАМ ҮРГЭДЭҺӨӨР

МАДРИД. (ТАСС). Мадридай провинциин 150 мянган барилгашад салин хүлһөө нэмээлгэхэ болобо. Ажалшадай үсэд шангаар тэмсэһэнэй эсэстэ тэндэхи үйлэдбэринн эзэд коллективнэ шэнэ договор баталха баатай болоо. Тэрэ договорой ёһоор, тусхай мэргэжэлгүй хүдэлмэришэнэй салин түлөөһэн договорой түрүүшын жэлэй туршада — үдэр бүри 138-һаа 210 песет хүрэтэр, хоёрдохи жэлэй туршада — 247 песет хүрэтэр нэмэхэ болоно. Тэрэшэлэн бусад хэдэн эрилтэнүүдынь хангуулба.

ЛОНДОН. (ТАСС). Шотландиин судна бүтээгшэд жэл хахадай турша соо эрэлхэг тэсэмгэйгээр тэмсэжэ байна. Элдэб заналтанууд, мүрдэлгэнүүдэй хэгдэбэшье һаатангүй, консерваторнуудай правительствада зүрижэ байнхай.

Англиин «Аппер Клайд шипбилдерс» гэжэ угырһэн энгэй компаниин дүрбэн верфиие хаалгаха гэжэ Англиин правительствын оролдобошье, тэдэнь хүдэлмэришэдэй хиналта доро хүдэлжэ үргэлжэлһөөр.

Судна бүтээгшэдэй профсоюзай хүтэлбэрилэгшэд верфьнүүдые хаалгахагүйн, хэдэн мянган хүдэлмэришэдые ажалһаань гаргуулхагүйн тула захилнуудые өөһэдөө бэдэржэ эхилэнхэй.

РИМ. (ТАСС). Италиин промышленностиин хэдэн олон һалбаринуудай хүдэлмэришэд шэнэ жэлэй эхинһээ ехэ буһалгаануудые хэжэ байнхай. Эдэнэр ажаллаха эрхэеэ хамгаалан, салин хүлһэ дээшэлүүлхын түлөө, үйлэдбэрилхи усалталга зайсуулха гурим һайжаруулхын түлөө тэмсэнэ.

Италиин индустриальна ехэ районой — Ломбардь областиин олохон предприятинуудта стачкын хүдэлөөн улам үргэдэжэ байна.

Сайгон сэрэгэйхид бодхуултана

ХАНОЙ. (ТАСС). Үнгэрэгшэ жэлдэ ганцахан Цамбын түбэй райондо байһан сайгон армиһаа 16.500 хүн бодхуултаһан байна. Эндэхи дахуул сэрэгүүд дотор солдадуудай 297 буһалгаан болоо. Энээн тухайда АНО агентство Урда Вьетнамһаа мэдээсэбэ.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Европын олониитэ эб найрамдалай, аюулгүй байдалай түлөө

Аюулгүй байдал сахиха асуудалнуудаар Европын оронуудай олониитын түлөөлэгшэдэй консультативна уулзалга январиин 11-һээ 13 хүрэтэр Брюссельдэ болобо. Энэ уулзалга хадаа Европын хуби заяанай түлөө нииитын элдэб хүсэнүүдэй харюусалгаяа улам ехээр мэдэржэ байһые, мүн манай түбиин политическэ ажабайдалда мүнөө эли тодоор үзэгдэжэ байгаа эб найрамдал ба харилсаа холбоо байгуулха, оршон байдалые һуларуулха гэжэ хүсэдэг хүсэнүүдые бэхижүүлхэ гэһэн тэдэнэй бүгэдын эрмэлзэлые элирхэйлэн харуулаа бшуу.

Европодо аюулгүй байдал сахихын ба харилсаа холбоо байгуулхын түлөө тэмсэдэг нииитын хүсэнүүдэй ассамблей бэлэдхэхэ гээшэ Брюссельдэ болоһон уулзалгын гол зорилгонь байгаа. Иимэ ассамблей үнгэргэхэ гэһэн Бельгиин нииитын бүлэг ажал ябуулагшадай оруулһан дурадхалые Европын оронуудай үргэн олониитэ дэмжээ гэжэ энэ уулзалга батадхан харуулаа. Уулзалгада хабаадагшад — Европын 27 оронуудһаа ерэһэн 200 шахуу түлөөлэгшэд — иимэ ассамблейе энэ оной июниин эхеэр Брюссельдэ зарлаха гэжэ мэдүүлһэн байна.

Европодо эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ энэ ассамблейн шухала хубита болохо байһаниинь, социальна элдэб байгуулалтатай гүрэнүүдэй харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ, арадуудай хоорондоо бэе бэеэ һайнаар ойлголсохо ябадалда туһалха байһаниинь дамжаггүй. Тэрээнтэй хамта энэ ассамблей хадаа аюулгүй байдал сахиха асуудалнуудаар бүхы Европын зүблөө дары түргэнөөр зарлахын түлөө тэмсэл дэлгэрүүлхэдэ туһа нэмэри болохо зэргэтэй гэжэ Брюссельдэ болоһон уулзалгын үедэ онсолон тэмдэглэгдээ.

«Манай түби дээрэхи түгшүүрилтэ байдалые һуларуулха ябадал хүгжөөхын тулада мүнөө бодото эрхэ нүхэсэл бии болоо гэжэ Брюссельдэ болоһон уулзалгада хабаадагшадай байгуулһан үүсхэлтэ комитедэй мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Европодо аюулгүй байдал сахиха, харилсаа холбоо байгуулха асуудалнуудаар гүрэн түрын хэмжээн дээрэ зүблөө бэлэдхэхэ ба зарлаха зам дээрэ эдэ асуудалнуудые Европын оронуудай правительствануд, гүрэнэй ежал ябуулагшанар шиидхэхэ гэжэ оролдоно. Бидэ энэ шухала үүсхэлые амаршалнабди. Энэ зүблөөн шадаал һаа түргөөр болоһой гэжэ бидэ хүсэнэбди».

Европодо имагтал шэнэ оршон байдалай, политическэ шэнэ шэглэлэй эрхэ байдалда нииитын хүсэнүүдэй ассамблей зарлаха хэрэг, мүн аюулгүй байдал сахиха ба харилсаа холбоо байгуулха асуудалнуудаар энэ жэлдэ үнгэргэгдэжэ магад бүхы Европын зүблөө зарлаха хэрэг шиидхэгдээ юм. Энэ шэглэл халаа нэн түрүүн Советскэ Союзай. бүхы социалис хани нэгэдэлэй уласхоорондын байдалай, нэрэ хүндынь улам саашадаа бэхижэһэнэй аша үрэ, КПСС-эй XXIV съездын абаһан эб найрамдалай хараа түсэб бэелүүлхэ тушаа Совет гүрэнэй ябуулһан гадаадын политикын эдэбхитэй ажал ябуулгын аша үрэ мүн болоно.

Ю. КОРНИЛОВ.
(ТАСС).

АНГЛИ: горнягуудай бүгэдэ нииитын буһалгаан

Англиин шахтануудта ажал хүдэлмэри зогсошоо. Ороной нүүрһэнэй али бүхы районуудта — Урда Уэльсдэ, Шотландида, Дунда Англиин графстванууудта 300 000 шахуу горнягуудай бүгэдэ нииитын буһалгаан боложо байна. Шахтёрнууд дайшалхы дура хүсэлтэй. Тэдэнэр өөһэдынгөө эрилтэнүүдые, түбхын түрүүндэ үнэ сэнгэй саг үргэлжэ дээшэлжэ байһан эрхэ байдалда хоолойгоо тэжээжэ шадамаар лэ болоторнь салин хүлһэ дээшэлүүлхэ гэһэн эрилтээ хангуулха гэжэ эрид шиидэнхэй. Энэ эрилтэнь яшагүй үнэн зүб юм. Ушарынь гэхэдэ, һүүлшын дүрбэн жэлэй турша соо Англиин шахтёрнуудай бодото салин хүлһэн саг үргэлжэ бага боложо байгаа. Харин ажалай бүтээсэ хурдан түргэнөөр дээшэлжэ байха юм. Ажал хэхэ эрхэ байдалайнь хүшэр хүндэ, аюултай байгаашье һаань, Англиин горнягууд эгээл багаар салин хүлһэ абадаг орон доторхи ажалшадай тоодо ородог. Яажашье һаань хоолойгоо тэжээхын тулада тэдэнэй олонхидынь неделидээ долоон хоног соо, заримдаа үргэлжэ дээр дээрэһээнь хоёр халаанда хүдэлхэ баатай болодог. Ингэжэ эсэтэрээ сусатараа ажал хэхэдэ, юундэ хойшолонгууд байхагүй һэм: имагтал үнгэрэгшэ жэлдэ Англиин шахтануудта зуу шахуу хүдэлмэришэд үхэһэн, мянгаад горнягууд хүндөөр усалтаһан юм.

Мүнөө боложо байгаа буһалгаан Англиин нүүрһэшэдэй 1926 онһоо хойшо түрүүшынхеэ хэһэн бүгэдэ нииитын буһалгаан болоно. Тэрэ хадаа Англида ангиин тэмсэлэй туйлай ехээр шангадаһые гэршэлнэ. «Промышленностьдахи харилсаанууд тухай» гэһэн хүдэлмэришэдтэ харша хуулиие консерваторнуудай правительствын һаяшаг парламентда абхуулһанай һүүлээр горнягуудай энэ бүгэдэ национальна буһалгаанай соносхогдоһониинь һонирхолтой байна. Профсоюзуудай эрид шууд буруушааһан энэ хуули хадаа, тэрэнэй авторнуудай һанамжын ёһоор, Англиин ажалшадай «амыень татаха» үүргэтэй юм һэн ха. Теэд тэдэчние айлгажа шадаагүй. Англиин хүдэлмэришэн ангиин эгээл томо отрядуудай нэгэниинь болгошо горнягуудай бүгэдэ нииитын буһалгаан энээндэ гэршэ болоно.

Буһалгаа хэгшэдэй нягта жагсаалые һуларуулха зорилгоор буржуазна хэблэл горнягуудта эсэргүү хэтэрмэ ехэ хорото аашануудые дэлгэрүүлһэн байна. Гэбэшье, энэ аашань буруу һүрэнэ. Ороной томо профсоюз болгошо транспортна ба мэргэжэлгүй хүдэлмэришэдэй профсоюз, машинистнүүд ба кочегарнуудай профсоюз, мүн бусад профсоюзна нэгэдэлнүүд эдэ шахтёрнуудые дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээ. Британиин горнягуудтай һаналаа нэгэдэжэ байһан тухайгаа мэдүүлжэ, Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федераци, совет шахтёрнууд тэдээндэ бэшэгүүдые эльгээгээ. Монополинуудта, мүн консерваторнуудай правительствын абаһан хүдэлмэришэдтэ харша политикада эсэргүү хэдэг хүнгэн бэшэ тэмсэлээ үргэлжэлүүлхээр эрид шиидэнги байха бата хүсые хүдэлмэришэн зоной энэ һаналаа нэгэдэлгэһээ Англиин буһалгаа хэһэн шахтёрнууд абана бшуу.

А. МЕЛИКЯН.
(ТАСС).

Һаналаа нэгэдэлгын толотомо гэршэ

Үнгэрэгшэ долоон хоногой үедэ Ази, Африкын арадуудай һаналаа нэгэдэлгын организациин V конференци Каирта болоһон байна. Империализмда ба колониализмда эсэргүү тэмсэлдэ хоёр түбинүүдэй арадуудай хүсэлэл оролдолгые нэгэдүүлхын түлөө, национальна талаараа бэеэ даанхай байдал бэхижүүлхын ба социалис оронуудтай, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнтэй харилсаа холбоогоо байгуулхын түлөө тэмсэдэг түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй эгээл ехэ суглаануудай нэгэниинь мүн болоно. Конференциин хүдэлмэридэ Ази, Африкын оронуудай, социалис оронуудай, тэрэ тоодо Армениин компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Е. Кочинян түрүүтэй совет делегаци, дүн хамта 80 гаран делегацинууд хабаадалсаһан байна. Тэрэшэлэн Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй, Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин болон уласхоорондын бусад олон организацинуудай түлөөлэгшэд хабаадалсаа. Империализмда, колониализмда ба шэнэ түхэлэй колониализмда эсэргүү тэмсэдэг Ази, Африкын арадуудай тэмсэлые үргэдхэхэ, бүри хүсэтэй болгохо тушаа, мүн хоёр түбинүүдэй арадуудай хэдэг национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ дэмжэлгэ үзүүлхэ тушаа бодото хэмжээнүүдые конференци зүбшэн хэлсээ.

Дэлхэйн түрүү үзэлтэй олониитэ Каирта болоһон конференциие политическэ ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг мүн гэжэ сэгнээ. Мүнөө үедэ тохёолдоод байһан оршон байдал хадаа дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй бүхы отрядуудай һаналаа нэгэдэлгые бэхижүүлхэ, империализмда эсэргүү тэмсэлые бүри шангадхаха эрилтэ эрид шууд табина. Империализм тэмсэл хэнгүйгөөр диилдэхэ хэбэргүй, тэрэ хадаа национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе али болохо аргаар буруутуулха, дараха, мүн социализмын оронуудһаа, империализмтай тэмсэдэг бусад хүсэнүүдһээ тэрэниие холодуулха гэжэ оролдодог байна. Гэбэшье,
риализмын али бүхы ааша
долго гаргаашье һаань, а
дай сүлөөрэлгын тэмсэл
шэнэ амжалтануудые туйлан
нөө дэбжэлтын ба хархис
нүүдэй, социализмын ба им
лизмын хүсэнүүдэй хооронд
хэтэ шанга тэмсэлэй
дажа байһан оршон байдал
периализмда шэнэ сохилтоо
үгэхэ бодото арга боломжо
болоо гэжэ конференци дээ
хэлэһэн делегадууд онсоло
дэглээ.

Конференци юрэнхы пол
скэ декларация баталан аба
дорхойлон хэлэхэдэ, Ази,
кын арадуудай бэеэ даанха
далай түлөө хэдэг тэмс
ажал ябуулгын бата нэгэд
циалис оронуудай арадууда
хы дэлхэйн демократическа
нүүдтэй тэдэнэй байгуулһа
шалхы һаналаа нэгэдэлгэ
нөө сагай хүсэтэ эрилтэ,
нальна ба социальна сүлөө
түлөө тэмсэлдэ амжалта т
байһанай эгээл үнэн бата
тулгуури мүн. США-гай то
дог империализмын хүсэ
эсэргүүсэн, ажабайдалайнга
хын түлөө үшөө тэмсэжэ
арадуудтай хоёр түбинүүдэ
дуудай һаналаа нэгэдэлгые
бэхижүүлхэ гэһэн тогтоолые
ференцидэ хабаадагшад м
һайшааһан байна.

А. СТУ

Патриодууд добтол

Индохитадта арадай-сүл
гын хүсэнүүдэй хэдэг байлда
«нарин һайнаар хүдэлдэг
низмда адляар хүгжэнэ»
«Нью-Йорк пост» газетэ б
Энэ хадаа юрэл гоёон хэ
сасуулбари бэшэ юм. Энэ
Урда Вьетнамай, Лаосой ба
боджын патриодуудай дай
эдэбхи хэшээлэй ехэ болоһ
дэрһэн ушар. Индохитадай
гурбан фронтдо нэгэ доро
рэлгын хүсэнүүдэй хэдэг д
хы ябуулгануудай бүри үрг
болоһоной гэршэ мүн. Аме
авиациин агаарһаа дээрм
Сайгоной сэрэгшэдые, тэрэ
Американ бусад хүлһэнэ
ехээр хэрэглэхэ гэһэн Ваш
ной зорилго буруу һүрөө.

Лаосой патриотическа хү
дэй туйлаһан ехэ амжалт
энээндэ шэнэ гэршэ мүн б
Январиин 12-то Лаосой п
дууд Лонгченг гэжэ Аме
шухала баазые дайлан аба
бааза генерал Ванг Пао г
командалдаг хүлһэншэдэй а
штаб-квартира байһан юм.
армиие США-гай Түбэй Т
лай управлени байгуулһан,
һан байгаа. Хада ууланууд
түү шэдхэ ой соо оршодог
ченгые дабагдашагүй хэрэм
Американ сэрэгэй совет
тоолодог байһан юм. Тэрэ
шэ ошодог харгы замуудые
рикын авиациин дэмжэжэ б
хэдэн мянгаад хүлһэншэдэй
дайууд хамгаалдаг һэн.

Гэбэшье, Лаосой арадай-с
рэлгын армиин подразделен
дэй бушуу түргэн добтолгын
һаа энэ «хэрэм» тогтон бай
даагүй. Энээнтэй дашарам
францууз нэгэ газетын тэмдэ
нэй ёһоор, Американ сэрэ
лэй хэдэн жэлэй туршада ба
һан хэрэм патриодуудай со
доро хэдэхэн үдэрэй турша с
та һураһоо бшуу. Лаосой п
дууд энэ байлдаа хэхэтээ
оронойнгоо урда зүгтэ ш
иналта туйлаа. Баруунай хү
дэй томо бүлэглэлые бута с
тэдэнэр хүн зонойнгоо т
Лаосой хоёрдохи город б
Пачсиин хажууда хүрэжэ е

Үнгэрһэн энэ долоон х
имагтал түрүүшын хоёр
турша соо арадай-сүлөөрэлгы
сэнүүд Урда Вьетнамда ш
һэн Американ, Сайгоной с
дэй гарнизонуудта 60 сохил
һэн байна. Сайгонһоо оройд
километр хажуу тээнь байр
дайсанай бэхилэлтэнүүдтэ п
дууд добтолоо. Харин хэб
тэмдэглэһэнэй ёһоор, т
һүүлшын үе соо түрүүшынхэ
да Вьетнамай ниислэл хотодо
дутуур дайн байлдаануудые
һэн юм. Американ-сайгоной
манлалагшад айһандаа Сайго
дар сэрэгүүдые яаралтайгаар
мэжэ асарһан байгаа.

Камбоджодо патриотическа
сэнүүд дайшалхы эдэбхи үү
мүн лэ таргаа абанхай. Т
хэһэн сохилтоһоо боложо,
Крек городые, мүн ороной
зүгтэхи хэдэ хэдэн бусад
жүүлэгдэһэн пунктнуудые о
тэрьелэхэ баатай болоһон б

В. ХАРЬКО
(ТАС

Сэнхир экран

УЛААН-ҮДЭ:

18.00 — «Горизонт» гэжэ телеальманах.

19.00 — телепанорама.

19.20 — концерт.

19.50 — Улаан-Үдын телевидениин студиин буулгаһан «Үгы, энэ гэнтын ушарал бэшэ» гэһэн киноочерк.

20.10 — «Коммунистнууд тухай хөөрөөн».

20.35 — А. Крон. «Партиин гэшүүндэ кандидат» телевизионно зүжэг.

22.10 — «Буряад дууна антологи».

22.50 — орон доторхи һонинууд.

23.00 — «Колхидын сю... тэ» — Грузиин телестудиин буулгаһан фильм.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-03337. Заказ № 116